

ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

2021

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ՏՊԱԳՐՎՈՒՄ Է
ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՄԱՄԲ:

**ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ**

**COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES OF
GAVAR STATE UNIVERSITY**

**СБОРНИК НАУЧНЫХ СТАТЕЙ
ГАВАРСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА**

Գլխավոր խմբագիր՝ Հ. Հ. Հակոբյան	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Խմբագրական խորհուրդ՝ Ռ. Խ. Հակոբյան	ԳՊՀ ռեկտոր, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
Ա. Հ. Խաչատրյան	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Վ. Ռ. Գրիգորյան	բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Ա. Հ. Առաքելյան	բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Լ. Ա. Շեկյան	ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Վ. Լ. Կատվալյան	բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
Մ. Պ. Ավագյան	գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր
Ա. Ա. Հակոբյան	տնտեսագիտության դոկտոր
Ն. Ա. Կուտուզյան	ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
Թ. Ա. Ասոյան	բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
Ս. Գ. Ամիրխանյան	տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
Հ. Գ. Ղաջոյան	փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու
Գ. Ա. Միրիբյան	բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
Լ. Ն. Քուրբջյան	մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Editor-in-chief H. H. Hakobyan	Doctor of Law, Professor
Editorial Council R. Kh. Hakobyan	Rector of GSU, Doctor of Law, Associate Professor
A. H. Khachatryan	Doctor of Law, Professor
V. R. Grigoryan	Doctor of Philology, Professor
A. H. Arakelyan	Doctor of Philology, Professor
L. A. Shekyan	Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor
V. L. Katvalyan	Doctor of Philology, Associate Professor
M. P. Avagyan	Doctor of Agriculture
A. A. Hakobyan	Doctor of Economics
N. A. Kutuzyan	PhD in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor
T. A. Asoyan	PhD in Philology, Associate Professor
S. G. Amirkhanyan	PhD in Economics, Associate Professor
H. G. Ghajoyan	PhD in Philosophy
G. A. Miribyan	PhD in Philology
L. N. Kurkchyan	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor

Главный редактор Г. Г. Акобян	доктор юридических наук, профессор
Редакционная коллегия Р. Х. Акобян	ректор ГГУ, доктор юридических наук, доцент
А. А. Хачатрян	доктор юридических наук, профессор
Г. Г. Акобян	доктор юридических наук, профессор
В. Р. Григорян	доктор филологических наук, профессор
А. Г. Аракелян	доктор филологических наук, профессор
Л. А. Шемян	доктор физико-математических наук, профессор
В. Л. Катвалян	доктор филологических наук, доцент
М. П. Авагян	доктор сельскохозяйственных наук
А. А. Акобян	доктор экономических наук
Н. А. Кутузян	кандидат физико-математических наук, доцент
Т. А. Асоян	кандидат филологических наук, доцент
С. Г. Амирханян	кандидат экономических наук, доцент
Г. Г. Каджоян	кандидат философских наук
Г. А. Мирибян	кандидат филологических наук, доцент
Л. Н. Куркчян	кандидат педагогических наук, доцент

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

1. ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ, ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆ, ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ

Օրգանիզմի տարբեր կենսաբանական համակարգերում լիպիդների ազատադիկալային օքսիդացման պրոցեսների ընթացքի ինտենսիվության առանձնահատկությունը կորագրվող մակաձված էպիլեպտանման ցնցումների մոդելավորման փորձում 17

ՄԿՐՏՉՅԱՆ ՆԱԻՐԱ, ՄԻՐԶԱԲԵԿՅԱՆ ՍՈՒՍԱՆՆԱ, ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ ՍՅՈՒԶԱՆՆԱ, ՓԵՓՈՅԱՆ ԱՍՏԴԻԿ

Ֆունկցիոնալ սննդամթերքների արտադրությունների զարգացման հեռանկարներ. պրոբիոտիկներ 26

ՄԱՍՏՈՅԱՆ ԿԱՐԵՆ

Խորացված ուսուցման կիրառումը տեսանյութի համար երաժշտության ընտրության գործընթացում 37

ԱՄԻՐԻՆՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ

Էլեկտրամագնիսական ճառագայթման արդյունքում հայտնաբերված արտաքին միջոցների կիրառմամբ ցանցի անվտանգության պահպանման մեթոդներ 46

ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ ԿՈԼՅԱ, ԲԱԿՈՒՆՑ ՄԱՐԻՆԵ

Ռելիեֆային պատկերների մոդելավորման ծրագրային համակարգի մշակումը 56

ՍԻՐԱԴԵՂՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ

Excel-ում սեռորոշման խնդրի լուծման մի մոդելի մասին (հայկական անունների օրինակով) 65

2. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԹՈՒՆՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ

Հայկական հարցը և հայոց ցեղասպանությունը Տրապիզոնի կոնֆերանսում 74

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ԱՇԽՈՒՆՋ

Սոթքի ժողովրդագրական նկարագրի ձևավորման հիմնական գործընթացների և տարածաշրջանի հայոց գորգագործական ավանդույթների մասին 87

ՂՈՒԼՅԱՆ ՅՈՒՐԻԿ

Ադրբեջանի տարածքային հավակնությունները Հայաստանի Հանրապետության նկատմամբ (1918 թվական)	104
ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՔՆԱՐԻԿ	
Պետական քաղաքականությունը Հայաստան-Սփյուռք փոխհարաբերություններում (1991-2020թթ.)	115

3. ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԼՉԱՋՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ

Տրանսպորտային խնդրի սկզբնական լուծման որոշման նոր մեթոդի մասին	129
--	-----

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՓԱՀԱՎՈՒՆԻ ԱՐՄԵՆ

Տարածքային սոցիալ-տնտեսական զարգացման կառավարման միջազգային փորձը	140
---	-----

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ

Ձեռնարկատիրական գործունեության պատմական զարգացումը և ձեռնարկատիրությամբ զբաղվելու շարժառիթները	152
--	-----

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ, ՀՈՒՍԻԿՅԱՆ ԴԱՎԻԹ, ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ

Ձեռնարկատիրական գործունեության անբավարարության ռիսկի գնահատումը	170
---	-----

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ

Հաճախորդների վարկունակության կանխատեսման ալգորիթմը մեքենայական ուսուցման մեթոդների հիման վրա	177
--	-----

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԼԻԼԻԹ

Հակակոռուպցիոն կառուցակարգերի ձևավորման տնտեսական հիմքերը արտասահմանյան որոշ երկրներում	184
---	-----

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՍՈՆԱ

Քուլտյոթի տնտեսական հեղափոխության մեխանիզմները հետպատերազմյան ժամանկաշրջանում	194
---	-----

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԳՈՀԱՐ, ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ ՌԱԶՄԻԿ

Հայաստանի Հանրապետության ՀՆԱ-ի սեզոնայնության վիճակագրական ուսումնասիրությունը 2018-2020 թթ. եռամսյակային կտրվածքով	204
---	-----

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԳՈՀԱՐ, ՔԵՇԻՇՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

ՀՀ ՀՆԱ-ում տնտեսության հիմնական ոլորտների կառուցվածքային տեղաշարժերի և իրական ծավալների վիճակագրական վերլուծությունը 2019-2020թթ.	212
--	-----

ՏԿԱԶԵՆԿՈ ԱՆԺԵԼԱ

Նորամուծական գործընթացը որպես առանցքային գործոն տնտեսական գործունեության արդյունավետության բարձրացման կառավարման հարցում (<< բջջային կապի ընկերությունների օրինակով) 219

ԱՍԱՏՐՅԱՆ ՌՈՒՋԱՆՆԱ

Գործարար միջավայրի ձևավորումը Հայաստանի Հանրապետությունում 228

4. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐԱ

Վերածննդի գրականությունն իբրև համեմատական գրականագիտության պրոբլեմ 239

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՎԱԶԱԳԱՆ, ԲԱԴՈՅԱՆ ԱՐՓԻՆԵ

Մոր կերպարը Հրանտ Մաթևոսյանի «Աշնան արև» և Թոմաս Վուլֆի «Երկրի ոստայնը» վիպակներում (համեմատական վերլուծության փորձ) 250

ԱՍՈՅԱՆ ԹԱԹՈՒԼ, ԱՍՈՅԱՆ ԻՐԻՆԱ

Շարահյուսական գիտելիքների ուսուցման հարցերը միջին դասարաններում 258

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՎԱՐՍԻԿ

Բառակազմության հարցերի քննությունը Ստեփանոս Պալասանյանի աշխատություններում 269

ԲԱԳՈՅԱՆ ԱԼԼԱ, ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ

Ժողովրդական բանարվեստի ուսումնասիրման առանձնահատկությունները տարրական դպրոցում 283

ՀԱՅՐԻՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

Ժողովրդագիտական տվյալների արտացոլումը բանահյուսական և գրական հեքիաթներում (թաղման ծես) 299

ՊԱՊԻԿՅԱՆ ՍԻԼՎԱ

Հատկական փոխառությունների քննություն 310

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Վիպական կերպարների ուսուցման առանձնահատկությունները ավագ դպրոցում (ըստ Րաֆֆու «Սամվել» պատմավեպի) 321

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ԱՄԱԼՅԱ

Շարահյուսական կապակցության եղանակների դրսևորումները Ա. Բակունցի երկերի լեզվում (առդրություն, խնդրառություն) 328

ԳԱԼՍՏՅԱՆ ՆԵԼԼԻ

Եղեռնի թեման Դավիթ Խրոյանի «Ճանապարհ տնից» վեպում 336

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

Սահմանափակ հնարավորություններով երեխաների բժշկասոցիալական վերականգնման կատարելագործումը 345

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՏԱԹԵՎԻԿ

Ուշադրության և հիշողության դերն ու նշանակությունը տեսողական հենարանի բացակայությամբ ունկնդրության ուսուցման գործընթացում ... 352

ՄՈՒԽՍԻԽԱԶՈՅԱՆ ԱՐՈՒՍՅԱԿ

Ուսանողների մոտ ուղիղ խնդիր երկրորդական նախադասության կառուցման և գործածության հմտությունների ձևավորումն ու զարգացումը 366

ՄԻՐԻԲՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ, ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ

Հարսանեկան ծիսական գովերգերի պոետիկայի որոշ առանձնահատկությունների մասին 378

ԳԱՓՈՅԱՆ ԳՈՀԱՐ, ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆԱ

Հայկական դպրոցներում անգլերենի դասին ՏՀՏ կիրառումը. ուսուցիչների փորձն ու վերաբերմունքը 397

ՓՈՍՏՈՅԱՆ ԼԻԱՆԱ

Աշխարհի լեզուների ռուսական և ամերիկական պատկերների հիմնական տարբերությունները 407

ԱԴԱՄՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

Հին Հունական լեգենդներն ու առասպելները որպես հիմք Ֆիլիպ Ռոթի ստեղծագործություններում 413

5. ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՀՐԱՆՈՒՇ, ԳՅԱՐԳՐՑՅԱՆ-ՍՈՂՈՅԱՆ ՍԻՐՈՒՇ

Պետության գլխի սահմանադրական լիազորությունները՝ ըստ ՀՀ գործող Սահմանադրության 432

ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ

Տրդատ Երրորդ թագավորի և Հռիփսիմե կույսի ամուսնության հարցի շուրջ 451

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԷԴԳԱՐ

Մասնավոր մարմիններից տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը որպես տեղեկատվության ազատության իրավունքի ապահովման եղանակ 480

CONTENTS

1. NATURAL SCIENCES

SIMONYAN LUSINE, SIMONYAN ARMEN, HOVHANNISYAN MARINE

Specific Characteristics of the Current Intensity of the Processes of Free-Radical Oxidation of Lipids in Various Biological Systems of the Body in Experiment with Epileptiform Seizures Modeled with Corazol 17

MKRTCHYAN NAIRA, MIRZABEKYAN SUSANNA, ABRAHAMYAN SUZANNA, PEPOYAN ASTGHIK

Prospects for the Development of Functional Food Products – Probiotics 26

MASTOYAN KAREN

Applying Deep Learning to the Process of Choosing the Right Music 37

AMIRKHANYAN SUREN

Network Protection Methods through the External Use of Electromagnetic Radiation Detection Means 46

SOGHOMONYAN KOLYA, BAKUNTS MARINE

Development of Relief Image Modeling Software System 56

SIRADEGHYAN KARINE

About the Model for Solving the Problem of Gender Determination in Excel (by the Examples of Armenian Names) 65

2. HISTORY

TUNYAN VALERI

The Armenian Question and the Issue of Armenian Genocide at the Trebizond Conference Of 1918 74

POGHOSYAN ASHKHUNJ

On The Main Processes of Formation of Sotk Demographic Description and Rug Weaving Traditions of The Region 87

GHULYAN YURIK

Territorial Claims of Azerbaijan to The Republic of Armenia in 1918 104

PETROSYAN KNARIK

State Policy in Relationships of Armenia and Diaspora (1991-2020) 115

3. ECONOMICS

NALCHAJYAN VAHRAM

On a New Method for Determining the Initial Solution of the Transportation Problem 129

HARUTYUNYAN HARUTYUN, PAHLAYUNI ARMEN

International Experience of Regional Governance of Socio-Economic Development 140

GEVORGYAN KORYUN

Historical Development of Entrepreneurship and Reasons to Become an Entrepreneur 152

ARAKELYAN VELERI, HUSIKYAN DAVID, VARDANYAN SARGIS

Assessment of the Risk of Failure of Entrepreneurial Activity 170

GHAZARYAN ARMEN

Prediction of Customer Creditworthiness Based on Machine Learning Methods 177

PETROSYAN LILIT

Economic Basis for Forming Anti-Corruption Structures in Some Foreign Countries 184

GRIGORYAN SONA

Mechanisms of Kuwait's Economic Revolution in the Post-War Period 194

VARDANYAN GOHAR, AHARONYAN RAZMIK

Statistical Study of the Seasonality of the GDP of the Republic of Armenia in 2018-2020, on a Quarterly Basis 204

VARDANYAN GOHAR, KESHISHYAN GEVORG

The Statistical Analysis of the Real Volumes and The Structural Shifts of the Main Spheres of Economy in RA GDP In 2019-2020 212

TKACHENKO ANZHELA

Innovation Processes as a Key Factor to Improve the Efficiency of Management of Economic Activity (By the Example of Mobile Companies of RA) 219

ASATRYAN RUZANNA

Formation of Business Environment in the Republic of Armenia 228

4. PHILOLOGY, PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

ARAEQELIAN ARA

Renaissance Literature as a Problem of Comparative Literature Studies 239

GRIGORYAN VACHAGAN, BADOYAN ARPINE

The Image of Mother in Novels “Autumn Sun” by Hrant Matevosyan and “The Web and the Rock” by Thomas Wolfe	250
ASOYAN TATUL, ASOYAN IRINA	
On Some Issues of Teaching Syntax Constructions in Middle School	258
NERSISYAN VARSIK	
Analyzing Word Formation Issues in Stepanos Palasanyan’s Works	269
BAGOYAN ALLA, KHACHATRYAN NARINE	
Peculiarities of the Study of Folk Art at Elementary School	283
HAYRIYAN LUSINE	
Representation of Demographical Data in Folklore and Literary Fairy Tales (Funeral Ritual)	299
PAPIKYAN SILVA	
Examination of Exoticisms	310
HAKOBYAN HAYKANUSH	
The Features of Teaching Novel Characters at High School (According to Novel “Samvel” by Raffi)	321
BARSEGHYAN AMALYA	
Syntactic Connections (Adjunction, Government) and their Manifestations in the Language of A. Bakunts	328
GALSTYAN NELLI	
The Armenian Genocide in Davit Khrdyan's “The Road From Home” Work	336
SIMONYAN LUSINE	
Improvement of Medical and Social Rehabilitation of Children with Restricted Abilities	345
GEVORGYAN TATEVIK	
The Role and Meaning of Attention and Memory in the Process of Teaching Listening Skills without Visual Support	352
MUKHSIKHACHOYAN ARUSYAK	
Formation and Development of Student Skills in Making and Using Complex Sentences in Object Subordinate Clauses	366
MIRIBYAN GAYANE, POGHOSYAN MARINE	
On Some Features of the Poetics of Wedding Ritual Songs of Praise	378
GAPOYAN GOHAR, SARGSYAN RUZANNA	
Using ICT in an ELC in Armenian Schools: Identifying Teachers’ Experience and Attitude	397
POSTOYAN LIANA	

The Main Differences between Russian and American Language Picture of World	407
ADAMYAN LUSINE	
Ancient Greek Mythology as the Basis for Philip Roth's Literal Works	413

5. LAW

HAKOBYAN HRANUSH, GYARGRTSYAN-SOGHOYAN SIRUSH

Constitutional Competences of the Head of State in Accordance with the Operating Constitution of the RA	432
---	-----

KHACHATRYAN SAMVEL

On the Issue of Marriage of Tiridates III and Holy Nun Hripsime	451
---	-----

AVETISYAN EDGAR

The Right to Receive Information from Private Bodies as a Way to Ensure the Right to Freedom of Information	480
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

1. ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

СИМОНЯН ЛУСИНЕ, СИМОНЯН АРМЕН, ОГАННИСЯН МАРИНЕ

Специфика изменения интенсивности течения процессов свободнорадикального окисления липидов в различных биологических системах организма в эксперименте при моделированных коразолом эпилептиформных припадках 17

МКРТЧЯН НАИРА, МИРЗАБЕКЯН СУСАННА, АБРААМЯН СЮЗАННА, ПЕПОЯН АСТГИК

Перспективы развития производства функциональных продуктов питания – пробиотики 26

МАСТОЯН КАРЕН

Применение углубленного обучения в процессе выбора музыки для видео 37

АМИРХАНИЯН СУРЕН

Методы обеспечения безопасности сети на основе применения внешних средств обнаружения электромагнитного излучения 46

СОГОМОНЯН КОЛЯ, БАКУНЦ МАРИНЕ

Разработка программного обеспечения для моделирования рельефных изображений 56

СИРАДЕГЯН КАРИНЭ

О модели решения проблемы определения пола в Excel (на примере армянских имен) 65

2. ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

ТУНЯН ВАЛЕРИЙ

Армянский вопрос и Геноцид армян на Трапезундской конференции 1918 г. 74

ПОГОСЯН АШХУНДЖ

Об основных процессах формирования демографического облика Сотка и об традициях армянского ковороткачества региона 87

ГУЛЯН ЮРИК

Территориальные претензии Азербайджана к Республике Армения (1918г.) 104

ПЕТРОСЯН КНАРИК

Государственная политика во взаимоотношениях Армения-Дiasпора (1991-2020гг.) 115

3. ЭКОНОМИКА

НАЛЧАДЖЯН ВАГРАМ

О новом методе определения исходного решения транспортной задачи 129

АРУТЮНЯН АРУТЮН, ПАХЛАВУНИ АРМЕН

Международный опыт управления территориальным социально-экономическим развитием 140

ГЕВОРКЯН КОРЮН

Историческое развитие предпринимательской деятельности и мотивы предпринимательства 152

АРАКЕЛЯН ВАЛЕРИЙ, УСИКЯН ДАВИД, ВАРДАНЯН САРГИС

Оценка риска недостаточности в предпринимательской деятельности 170

КАЗАРЯН АРМЕН

Алгоритм прогнозирования кредитоспособности клиентов на основе методов машинного обучения 177

ПЕТРОСЯН ЛИЛИТ

Экономическая основа формирования антикоррупционных структур в некоторых зарубежных странах 184

ГРИГОРЯН СОНА

Механизмы экономической революции Кувейта в послевоенный период 194

ВАРДАНЯН ГОАР, АГАРОНЯН РАЗМИК

Статистическое исследование сезонности ВВП РА в 2018-2020 гг, на ежеквартальной основе 204

ВАРДАНЯН ГОАР, КЕШИШЯН ГЕВОРГ

Статистический анализ реальных объемов сфер экономики и их структурных сдвигов в ВВП в 2019-2020 годах в РА	212
---	-----

ТКАЧЕНКО АНЖЕЛА

Инновационные процессы как ключевой фактор управления по повышению эффективности экономической деятельности (на примере компаний мобильной связи РА)	219
--	-----

АСАТРЯН РУЗАННА

Формирование деловой среды в Республике Армения	228
---	-----

4. ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ, ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

АРАКЕЛЯН АРА

Литература Ренессанса как проблема сравнительного литературоведения ..	239
--	-----

ГРИГОРЯН ВАЧАГАН, БАДОЯН АРПИНЕ

Образ матери в повестях Гранта Матевосяна “Осеннее солнце” и Томаса Вульфа “Паутина земли”	250
--	-----

АСОЯН ТАТУЛ, АСОЯН ИРИНА

О вопросах обучения синтаксическим знаниям в средних классах	258
--	-----

НЕРСИСЯН ВАРСИК

Анализ проблем словообразования в трудах Степаноса Паласаняна	269
---	-----

БАГОЯН АЛЛА, ХАЧАТРЯН НАРИНЕ

Специфика изучения произведений устного народного творчества в начальной школе	283
--	-----

АЙРИЯН ЛУСИНЕ

Отражение этнографических данных в фольклоре и литературных сказках (похоронный обряд)	299
--	-----

ПАПИКЯН СИЛЬВА

Исследование экзотизмов	310
-------------------------------	-----

АКОПЯН АЙКАНУШ

Особенности изучения эпических образов в старшей школе (по роману Раффи “Самвел”)	321
---	-----

БАРСЕГЯН АМАЛИЯ

Проявления видов синтаксической связи (примыкание, управление) в языке произведений А. Бакунца	328
--	-----

ГАЛСТЯН НЕЛЛИ

Тема Геноцида в романе Давида Хрдяна “Путь из дома” 336

СИМОНЯН ЛУСИНЕ

Совершенствование медико-социальной реабилитации детей с ограниченными возможностями 345

ГЕВОРКЯН ТАТЕВИК

Роль и значение внимания и памяти в процессе обучения аудированию при отсутствии зрительной опоры 352

МУХСИХАЧОЯН АРУСЯК

Формирование и развитие у студентов навыков построения и употребления изъяснительных сложноподчиненных предложений 366

МИРИБЯН ГАЯНЕ, ПОГОСЯН МАРИНЕ

О некоторых особенностях поэтики свадебных обрядовых хвалебных песен 378

ГАПОЯН ГОАР, САРКИСЯН РУЗАННА

Использование ИКТ на уроке английского языка в армянской школе: опыт и отношение учителей 397

ПОСТОЯН ЛИАНА

Основные различия в русской и американской языковых картинах мира 407

АДАМЯН ЛУСИНЕ

Древнегреческие легенды и мифы как основа в произведениях Филипа Рота 413

5. ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

АКОБЯН ГРАНУШ, ГЯРГРЦЯН-СОГОЯН СИРУШ

Полномочия главы государства в соответствии с действующей Конституцией РА 432

ХАЧАТРЯН САМВЕЛ

К вопросу о браке Тиридата Третьего и Святой Девы Рипсимэ 451

АВETИСЯН ЭДГАР

Право получения информации от частных лиц как метод обеспечения права на свободу информации 480

**СПЕЦИФИКА ИЗМЕНЕНИЯ ИНТЕНСИВНОСТИ ТЕЧЕНИЯ ПРОЦЕССОВ
СВОБОДНОРАДИКАЛЬНОГО ОКИСЛЕНИЯ ЛИПИДОВ В РАЗЛИЧНЫХ
БИОЛОГИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ ОРГАНИЗМА В ЭКСПЕРИМЕНТЕ ПРИ
МОДЕЛИРОВАННЫХ КОРАЗОЛОМ ЭПИЛЕПТИФОРМНЫХ ПРИПАДКАХ**

СИМОНЯН ЛУСИНЕ

*Кандидат медицинских наук, доцент,
Заведующий кафедрой медикс-биологических дисциплин
Государственное образовательное учреждение
высшего образования Московской области
“Государственный социально-гуманитарный университет”
электронная почта: lusinesi1@mail.ru*

СИМОНЯН АРМЕН

*Заслуженный деятель науки РА, профессор,
Доктор биологических наук, почетный профессор ГГУ,
электронная почта: simarmen@mail.ru*

ОГАННИСЯН МАРИНЕ

*Преподаватель кафедры биологии, экологии
и здорового образа жизни ГГУ
электронная почта: marine.hovhannisyan@gsu.am*

В настоящее время сформировалось четкое представление об участии продуктов перекисного окисления липидов в регуляторных механизмах клеточной активности. Интенсификация процессов свободнорадикального окисления липидов является обязательным, но не специфическим аргументом в сложном комплексе патогенетических механизмов любого болезненного и экстремального состояния организма. Влиянием тиосульфата натрия, как мощного синергиста витамина Е, объясняется один из наиболее реальных механизмов его благотворного действия, реализуемого через мобилизацию эндогенной системы антирадикальной защиты клетки.

Ключевые слова: свободнорадикальное окисление липидов, регуляторные механизмы, антиоксидантное действие, метаболизм.

**ՕՐԳԱՆԻԶՄԻ ՏԱՐԲԵՐ ԿԵՆՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՒՄ ԼԻՊԻԴՆԵՐԻ
ԱԶԱՏՌԱԴԻԿԱԼԱԶԻՆ ՕԲՍԻԴԱՑՄԱՆ ՊՐՈՑԵՍՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻ**

**ԻՆՏԵՆՍԻՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՐԱԶՈՆՈՎ ՄԱԿԱԾՎԱԾ
ԷՊԻԼԵՊՏԱՆՄԱՆ ՑՆՅՈՒՄՆԵՐԻ ՄՈԴԵԼԱՎՈՐՄԱՆ ՓՈՐՁՈՒՄ**

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

*Բժշկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
Մոսկվայի մարզային «Պետական սոցիալ-հումանիտար
համալսարան» բարձրագույն կրթության պետական
կրթական հաստատության բժշկական սաբանական
դիսցիպլինների ամբիոնի վարիչ
Էլփոստ՝ lusinesi1@mail.ru*

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆ

*ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ,
կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԳՊՀ պարվավոր պրոֆեսոր
Էլփոստ՝ simarmen@mail.ru*

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ

*ԳՊՀ կենսաբանության, էկոլոգիայի
և առողջ ապրելակերպի ամբիոնի դասախոս
Էլփոստ՝ marine.hovhannisyan@gsu.am*

Ներկայումս հստակ ձևավորվել է պարկերացումը բջջային մեխանիզմների կարգավորման մեջ լիպիդների պերօքսիդային օքսիդացման նյութերի մասնակցության վերաբերյալ: Լիպիդների ազատռադիկալային օքսիդացման պրոցեսների ինտենսիվացումը պարպադիր է, բայց ոչ յուրահատուկ փաստարկ օրգանիզմի ցանկացած հիվանդագին և էքստրեմալ վիճակում ախտաբանական մեխանիզմների բարդ կոմպլեքսում: Նաորիումի թիոսուլֆատի ազդեցությամբ, որպես վիտամին E-ի հզոր սիներգիստ, բացարվում է դրա բարելավիչ ազդեցության առավել իրական մեխանիզմներից մեկը, որն իրականանում է բջջի պաշտպանության հակառադիկալային էնդոգեն համակարգի մոբիլիզացման միջոցով:

Բանալի բառեր՝ լիպիդների ազատռադիկալային օքսիդացում, կարգավորիչ մեխանիզմներ, հակաօքսիդանտային ազդեցություն, նյութափոխանակություն:

**SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE CURRENT INTENSITY OF THE PROCESSES
OF FREE-RADICAL OXIDATION OF LIPIDS IN VARIOUS BIOLOGICAL SYSTEMS OF
THE BODY IN EXPERIMENT WITH EPILEPTIFORM SEIZURES MODELED WITH**

CORAZOL

SIMONYAN LUSINE

*Doctor of Medical Science,
Associate Professor, Head of the Department of Biomedical Disciplines
of State Educational Institution of
Higher Education of the Moscow Region
“State Social and Humanitarian University”*

e-mail: lusinesil@mail.ru

SIMONYAN ARMEN

*RA Honoured Scientist,
Doctor of Biology, Professor
e-mail: simarmen@mail.ru*

HOVHANNISYAN MARINE

*Lecturer of the Chair of Biology,
Ecology and Healthy Lifestyle GSU
e-mail: marine.hovhannisyan@gsu.am*

Currently, a clear understanding of the participation of lipid peroxidation products in the regulatory mechanisms of cellular activity has been formed. Intensification of the processes of free radical lipid oxidation is a mandatory, but not a specific argument in the complex of pathogenetic mechanisms of any disease and extreme state of the body. The influence of sodium thiosulfate, as a powerful synergist of vitamin E, explains one of the most real mechanisms of its beneficial action, which is realized through the mobilization of the endogenous antiradical defense system of the cell.

Key words: free radical lipid oxidation, regulatory mechanisms, antioxidant effect, metabolism.

**ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ՍՆՆԴԱՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ. ՊՐՈԲԻՈՏԻԿՆԵՐ**

ՄԿՐՏՉՅԱՆ ՆԱԻՐԱ

*Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի սննդագիտության և
կենսատեխնոլոգիաների գիտահետազոտական ինստիտուտի
կենդանական ծագման հումքի և մթերքի*

վերամշակման տեխնոլոգիայի բաժնի գիտաշխատող
Էլփոստ՝ naira.1957@mail.ru

ՄԻՐԶԱԲԵԿՅԱՆ ՍՈՒՍԱՆՆԱ

Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու,
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի սննդագիտության և
կենսատեխնոլոգիաների գիտահետազոտական ինստիտուտի
սննդի անվտանգության և կենսատեխնոլոգիայի
բաժնի ավագ գիտաշխատող
Էլփոստ՝ susanna.mirzabekyan@mail.ru

ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ ՍՅՈՒԶԱՆՆԱ

Տնտեսագիտության թեկնածու,
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի
գիտական աշխատանքների համակարգման բաժնի
առաջատար մասնագետ
Էլփոստ՝ suzanna_abrahamyan@yahoo.com

ՓԵՓՈՅԱՆ ԱՍՏԴԻԿ

Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի
սննդագիտության և կենսատեխնոլոգիաների
գիտահետազոտական ինստիտուտի
սննդի անվտանգության և կենսատեխնոլոգիայի, և
կենդանական ծագման հումքի և մթերքի
վերամշակման տեխնոլոգիայի բաժինների վարիչ
Էլփոստ՝ apepoyan@gmail.com

**Հոդվածը վերաբերում է Հայաստանում սննդային հավելումների
օգտագործման և կենսաբանական ակտիվ հավելումների /ԿԱՀ/ հիման վրա
նոր ֆունկցիոնալ սննդամթերքների առաջարկների զարգացման խնդիրներին:**

**Այս կարծիք-հոդվածի նպատակը ՀՀ գործարարների ուշադրությունը
ֆունկցիոնալ սննդամթերքների արտադրությունների վրա հրավիրելն է:**

**Մեր կողմից գիտական տվյալների և հարցազրույցների վերլուծությունը
ցույց է տվել, որ 1) Հայաստանում օգտագործվում է մեծ քանակությամբ ԿԱՀ,
2) ՀՀ սննդամթերքների արտադրական գործընթացներում ԿԱՀ-ի
օգտագործումը հիմնականում հեռու է գիտականորեն հիմնավորված լինելուց,
և 3) ՀՀ-ում գիտականորեն հիմնավորված պրոբիոտիկների բավականին լավ
հավաքածուները իրենց հայտնի բնութագրերով մի կողմից և մյուս կողմից՝**

կաթնամթերքի զարգացող տեխնոլոգիաները բացառիկ հիմք են հանդիսանում ՀՀ-ում ֆունկցիոնալ սննդամթերքների արտադրության զարգացման համար:

Բանալի բառեր՝ սննդային հավելում, կենսաբանական ակտիվ հավելում, ֆունկցիոնալ սնունդ, կաթնամթերք, պրոբիոտիկ, պրոբիոտիկների մեկտաբոլիտներ:

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL FOOD PRODUCTS – PROBIOTICS

MKRTCHYAN NAIRA

*Researcher, Department of Animal Origin Raw Material and
Food Processing Technology,
Scientific Research Institute of Food Science and Biotechnology,
Armenian National Agrarian University
e-mail: naira.1957@mail.ru*

MIRZABEKYAN SUSANNA

*PhD in Biological Sciences,
Senior Researcher, Departments of Food Safety and Biotechnology,
Scientific Research Institute of Food Science and Biotechnology,
Armenian National Agrarian University
e-mail: susanna.mirzabekyan@mail.ru*

ABRAHAMYAN SUZANNA

*PhD in Economic Sciences,
Leading Specialist, Division for Scientific Coordination,
Armenian National Agrarian University
e-mail: suzanna_abrahamyan@yahoo.com*

PEPOYAN ASTGHIK

*Doctor of Biological Sciences, Professor
Head of the Departments of Food Safety and
Biotechnology and Animal Origin Raw
Material and Food Processing Technology,
Scientific Research Institute of Food Science and Biotechnology,
Armenian National Agrarian University
e-mail: apepoyan@gmail.com*

The present study refers to the use of food supplements in Armenia, the development of novel functional food offerings based on biologically active supplements (BAS).

Food is one of the main determinants of human health. The priorities of modern food science include the organization of an effective balanced diet, the prevention of foodborne diseases, quality control and the improvement of food safety systems. The XXI century is characterized by the creation of a wide range of food supplements, which allows to significantly expand the range of food products to give them the desired consumer properties, significantly increase the shelf life.

The purpose of this opinion-article is to focus the attention of RA businessmen on the productions of functional food products.

The analysis of scientific literature data and our interviews showed that i) a large number of BASs are used in Armenia, ii) the use of BASs in food production processes in RA is far from scientifically substantiated, and iii) quite good collection of probiotics in RA with their well-known characteristics, on the one hand, and on the other hand, the developing technologies of dairy products are an exceptional basis for the development of functional food production in RA.

Key words: *Food supplement, biologically active supplement, functional food, dairy products, probiotics, metabolites of probiotics.*

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ – ПРОБИОТИКИ

МКРТЧЯН НАИРА

*Научный сотрудник отдела
технологии продуктов и сырья животного происхождения*

Института пищеведения и биотехнологий

Национального аграрного университета Армении

электронная почта: naira.1957@mail.ru

МИРЗАБЕКЯН СУСАННА

Кандидат биологических наук,

Старший научный сотрудник отдела

безопасности питания и биотехнологий

Института пищеведения и биотехнологий

Национального аграрного университета Армении

электронная почта: susanna.mirzabekyan@mail.ru

АБРААМЯН СЮЗАННА

*Кандидат экономических наук,
Ведущий специалист Отдела систематизации научных работ
Национального аграрного университета Армении*
электронная почта: suzanna_abrahamyan@yahoo.com

ПЕПОЯН АСТГИК

*Доктор биологических наук, профессор
Зав. отделов Безопасности питания и биотехнологий и
Технологии продуктов и сырья животного происхождения
Института пищеведения и биотехнологий
Национального аграрного университета Армении*
электронная почта: aperoyan@gmail.com

Настоящее исследование касается использования пищевых добавок в Армении и разработки новых предложений функциональных продуктов питания на основе биологически активных добавок (БАД).

Пища - одна из основных факторов здоровья человека. Приоритеты современного пищеведения включают организацию эффективной сбалансированной диеты, профилактику болезней пищевого происхождения, контроль качества и улучшение систем безопасности пищевых продуктов. XXI век характеризуется созданием широкого ассортимента пищевых добавок, что позволяет значительно расширить ассортимент пищевых продуктов для придания им желаемых потребительских свойств, значительного увеличения срока хранения.

Цель данной статьи-мнения - привлечь внимание армянских бизнесменов к производству продуктов функционального питания.

Анализ данных нашей научной литературы и интервью показал, что i) в Армении используется большое количество БАД, ii) использование БАД в процессах производства пищевых продуктов в РА в основном далеко научно не обосновано и iii) с одной стороны, достаточно хорошие коллекции научно обоснованных пробиотиков в Армении с их хорошо известными характеристиками, с другой стороны, развивающиеся технологии молочных продуктов являются исключительной основой для развития производства функциональных продуктов питания в РА.

Ключевые слова: *Пищевая добавка, биологически активная добавка, функциональное питание, молочный продукт, пробиотик, метаболиты пробиотиков.*

**ԽՈՐԱՑՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՏԵՍԱՆՅՈՒԹԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ**

ՄԱՍՏՈՅԱՆ ԿԱՐԵՆ

ԳՊՀ բնագիտական ֆակուլտետի
համակարգչային ճարտարագիտության բաժնի
մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանող
էլփոստ՝ kmastoyan@mail.ru

**Հողվածում քննվում են տեսանյութի բովանդակության վերլուծության
հիման վրա արհեստական բանականության միջոցով երաժշտության
ընտրության իրականացման հնարավորությունները: Նկարագրված է, թե
ինչպես կարելի է իրար կապել տեսանյութի գործողությունները, տեքստը և
երաժշտությունը՝ օգտագործելով թվային դրոշմների տեխնոլոգիան (digital
fingerprinting): Արդյունքում հնարավոր է ստեղծել համակարգ, որը
հնարավորություն կտա տեսանյութի համար ընտրել երաժշտություն՝ հաշվի
առնելով տեսանյութի բովանդակությունը և կատարվող գործողությունները:
Նմանապիսի համակարգերը կարող են օգտագործվել ինչպես սիրողական
մակարդակում սոցցանցերում տարածվող տեսանյութերի համար
երաժշտություն ընտրելիս, այնպես էլ մասնագիտական մակարդակում
տեսանյութերի խմբագրման ծրագրերում որպես հավելված, որը
հնարավորություն կտա առավել հեշտ և արագ ընտրել համապատասխան
երաժշտություն: Այսպիսի համակարգերը կարող են նաև, բացի հենց
երաժշտության ավտոմատ ընտրությունից, ներկայացնել առաջարկություններ:**

Բանալի բառեր՝ երաժշտության ընտրություն, խորը ուսուցում,
տեսանյութից գործողությունների հայտնաբերում և ճանաչում:

APPLYING DEEP LEARNING TO THE PROCESS OF CHOOSING THE RIGHT MUSIC

MASTOYAN KAREN

2nd-year Master student of Computer Engineering Department
Faculty of Natural Sciences, GSU
e-mail: kmastoyan@mail.ru

The article discusses the possibilities of choosing music based on the analysis of video content using artificial intelligence. It describes how video, text and music can be linked using digital fingerprinting technology. As a result, we can create a system that will allow us to choose music for a video, taking into account the actions performed in the video. Such systems can be used both in the choice of music for videos published on social networks at the amateur level, and at the professional level in video editing software as an add-on, which will allow us to select the appropriate music more easily and quickly. Such systems, in addition to automatically music selection, can make suggestions.

Key words: *music selection, deep learning, action detection and recognition.*

ПРИМЕНЕНИЕ УГЛУБЛЕННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ВЫБОРА МУЗЫКИ ДЛЯ ВИДЕО

МАСТОЯН КАРЕН

Студент 2-го курса магистратуры отделения Компьютерная инженерия факультета естественных наук ГГУ

В статье рассматриваются возможности выбора музыки на основе анализа видеоконтента с помощью искусственного интеллекта. Описывается, как можно связать видео, текст и музыку с помощью технологии цифровой отпечатки. В результате можно создать систему, которая позволит выбирать музыку для видео с учетом выполняемых действий в ролике. Такие системы можно использовать как при выборе музыки для видео, публикуемые в социальных сетях на любительском уровне, так и на профессиональном уровне в программном обеспечении для редактирования видео в качестве приложения, что позволит более легко и быстро выбирать подходящую музыку. Такие системы кроме автоматического выбора музыки могут сделать предложения.

Ключевые слова: *выбор музыки, углублённое обучение, обнаружение и распознавание действий из видео.*

**ԷԼԵԿՏՐԱՄԱԳՆԻՍԱԿԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ
ՀԱՅՏՆԱԲԵՐՎԱԾ ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՄԲ ՑԱՆՑԻ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ**

ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ

ՀԱՊՀ ԷԷ ինստիտուտի

կենսագործունեության անվտանգության

և արտակարգ իրավիճակների

ամբիոնի լաբորատորիայի վարիչ

էլփոստ՝ amirkhanyansuren@yandex.ru

Ժամանակակից տեղեկատվական համակարգերը հիմնված են հեռահաղորդակցման տեխնոլոգիաների օգտագործման վրա, և այսօր ամենաարդիական հարցերից մեկը տարբեր ստանդարտացումների պայմաններում համակարգչային ներքին ցանցի կայուն գործունեության ապահովումն է:

Ցանցային պաշտպանության ոլորտում գոյություն չունի ստանդարտ լուծում: Ցանցային պաշտպանության հիմնական մոտեցումը ընկերություններում համարվում է պաշտպանիչ էկրանի կիրառումը կամ, ինչպես նրանց անվանում են, Brandmauer-ը կամ Firewall-ը:

Հիմնականում կայուն ցանց ունենալու համար անհրաժեշտ են հուսալի ցանցային սարքավորումներ, և ամենակարևոր գերխնդիրներից մեկն է համարվում ներքին ցանցի պաշտպանությունը տարբեր գերկարճիմպուլսային (ԳՃԻ) էլեկտրամագնիսական ճառագայթումներից (ԷՃ), քանի որ ամեն տարի ի հայտ են գալիս առավել հզոր ֆիքսված և մոբիլ ճառագայթներ, որոնք ձևավորում են պարբերական և միանվագ գերկարճ էլեկտրամագնիսական իմպուլսներ, որոնք ունեն ազդող իմպուլսի և տեղեկատվական ազդանշանի տևողության համաչափություն:

Ցանցային անվտանգության խնդիրները պետք է լուծվեն համակարգված: Սա նշանակում է, որ պաշտպանության տարբեր միջոցները (ապարատային, ծրագրային, ֆիզիկական, կազմակերպչական և այլն) պետք է կիրառվեն միաժամանակ և կենտրոնացված վերահսկողությամբ: Բացի դրանից՝ համակարգի բաղադրիչները պետք է «իմանան» միմյանց գոյության մասին, փոխազդեն և ապահովեն պաշտպանությունը ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին վտանգներից:

Բանալի բառեր՝ էլեկտրամագնիսական ճառագայթում, ազդանշաններ, դեդեկտորներ, տեղային համակարգչային ցանց, սերվերներ:

NETWORK PROTECTION METHODS THROUGH THE EXTERNAL USE OF ELECTROMAGNETIC RADIATION DETECTION MEANS

AMIRKHANYAN SUREN

Anpu (Fund) sector "Ecology and Life"

EE Institute, Head of laboratory

e-mail: amirkhanyansuren@yandex.ru

Today the use of various telecommunication means, including a new approach to IT technology solutions implies high demands for a quality of work in general. Modern information systems are based on the use of telecommunication environment, therefore there emerges one of the topical issues of sustainable functioning provision of the LAN in a standardization variety.

Key words: *Electromagnetic radiation, signals, detectors, local area networks, servers.*

МЕТОДЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ СЕТИ НА ОСНОВЕ ПРИМЕНЕНИЯ ВНЕШНИХ СРЕДСТВ ОБНАРУЖЕНИЯ ЭЛЕКТРОМАГНИТНОГО ИЗЛУЧЕНИЯ

АМИРХАНЫАН СУРЕН

Заведующий лабораторией

кафедры Экология и безопасность жизнедеятельности

института ЭЭ АНПУ (фонд)

электронная почта: amirkhanyansuren@yandex.ru

На сегодняшний день использовать различные средства телекоммуникации, в том числе новейший подход для решения IT-технологий, предъявляет собой повышенные требования к качеству работы в целом. Современные информационные системы основаны на использовании телекоммуникационной среды, поэтому тут возникает один из актуальных вопросов обеспечения устойчивого функционирования ЛВС в условиях различных стандартизаций.

Ключевые слова: *Электромагнитное излучение, сигналы, детекторы, локальные сети, серверы.*

**ՌԵԼԻԵՖԱՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՄՈԴԵԼԱՎՈՐՄԱՆ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ**

ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ ԿՈԼՅԱ

*Տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀԱՊՀ «Ճարտարագիտական գրաֆիկա» ամբիոնի դասախոս
Էլփոստ՝ kolia95@mail.ru*

ԲԱԿՈՒՆՏ ՄԱՐԻՆԵ

*Ասպիրանտ,
ՀԱՊՀ «Ճարտարագիտական գրաֆիկա» ամբիոնի դասախոս
Էլփոստ՝ marinka-bakunts@mail.ru*

**Օբյեկտների ռելիեֆային (ծավալային) պատկերների մոդելավորման
խնդիրն ունի գործնական նշանակություն, և այն արդիական է: Կիրառվում է
արվեստի տարբեր բնագավառներում՝ կերպարվեստում, ոսկերչության,
ճարտարապետության մեջ:**

**Դիտարկվում են առաջարկվող մեթոդի տեսական հիմնահարցերը,
տարածության պրոյեկտիվ ձևափոխության, փոխմիարժեքության
նախապայմանները:**

Բանալի բառեր՝ գրաֆիկական եռաչափ մոդել, բնօրինակ, պրոյեկտիվ
արտապատկերում, ձևափոխություն, կոլինեացիա, ռելիեֆային պատկեր,
բարելիեֆներ, գորելիեֆներ:

DEVELOPMENT OF RELIEF IMAGE MODELING SOFTWARE SYSTEM

SOGHOMONYAN KOLYA

*DScTech. prof.
Lecturer at the Chair of Engineering Graphics, NPUA
e-mail: kolia95@mail.ru*

BAKUNTS MARINE

*Postgraduate student
Lecturer at the Chair of Engineering Graphics, NPUA
e-mail: marinka-bakunts@mail.ru*

The problem of modeling relief (dimensional) images of objects is of practical importance and is very topical. It is used in various fields of art: fine arts, jewelry, architecture.

The theoretical problems of the proposed method, the preconditions for the projective change of space and mutual equivalence are considered.

Key words: *Graphic three-dimensional model, original, projective representation, change of motion, collineation, relief image, reliefs.*

РАЗРАБОТКА ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЛЯ МОДЕЛИРОВАНИЯ РЕЛЬЕФНЫХ ИЗОБРАЖЕНИЙ

СОГОМОНЯН КОЛЯ

*Кандидат технических наук, профессор,
Преподаватель кафедры инженерной графики НПУА
электронная почта: kolia95@mail.ru*

БАКУНЦ МАРИНЕ

*Аспирант
Преподаватель кафедры инженерной графики НПУА
электронная почта: marinka-bakunts@mail.ru*

Проблема моделирования рельефных (объемных) изображений предметов имеет практическое значение, она актуальна. Его используют в различных областях искусства: изобразительном искусстве, ювелирном деле, архитектуре.

Рассмотрены теоретические вопросы предлагаемого метода, предпосылки проективного изменения пространства, взаимной эквивалентности.

Ключевые слова: *Графическая трехмерная модель, оригинал, проекционное изображение, изменение движения, коллинеация, рельефное изображение, рельефы.*

**EXCEL-ՈՒՄ ՍԵՌՈՐՈՇՄԱՆ ԽՆԴՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ՄԻ ՄՈԴԵԼԻ ՄԱՍԻՆ
(հայկական անունների օրինակով)**

ՍԻՐԱԴԵՂՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ
Վանաձորի պեղական համալսարանի

Հետազոտությունը կատարվել է Excel էլեկտրոնային աղյուսակներում (հայկական) անունների համար սեռորոշման ավտոմատ լրացման իրականացման ուղիներ գտնելու նպատակով, քանի որ ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ ծրագրում այդպիսի գործընթացը կազմակերպելու համար առկա ֆունկցիաների կիրառությունը բավարար չէ: Այն հնարավոր է միայն այն լեզուներով անունների համար, որտեղ կան որոշիչ վերջավորություններ (օրինակ՝ ռուսական անունների համար, որտեղ իգական սեռի անունների վերջավորությունը տարբերվում է արական սեռի անունների վերջավորությունից): Հետևաբար խնդիր է կազմակերպել սեռորոշման ավտոմատ լրացման մոդել՝ ելնելով ամբողջական անունից: Ուսումնասիրվել է նաև սեռորոշման API կայքի հնարավորությունները, որը ևս հիմնավորումն է նշված խնդրի առկայության: Ուսումնասիրված նյութերի արդյունքում դրված խնդրի լուծումը իրականացվել է մակրոծրագրի միջոցով, որը հնարավորություն է տալիս կատարել ավտոմատ սեռորոշում, բազայում բացակա անունների համար ևս դինամիկ ձևով կատարել սեռորոշում, միաժամանակ դրանք առանձնացնել և հետագայում կատարել բազային փոփոխությունների թարմացում:

Արդյունքում մակրոծրագրի միջոցով կարելի է իրականացնել ավտոմատ սեռորոշում, սեռորոշման ավտոլրացումը կարելի է իրականացնել անվճար ոչ միայն ինտերնետային կայքի առկայությամբ և ոչ միայն հայկական անունների համար: Վեջինիս դեպքում անհրաժեշտ է միայն նախապես ծրագրում լրացնել համապատասխան անունների ցուցակը: Նշենք, որ սեռորոշման այս մոդելը կարող է հանդիսանալ նաև որպես որոշ ինտելեկտուալ համակարգերի զարգացման բաղադրիչ:

Բանալի բառեր՝ մակրոս, էլեկտրոնային աղյուսակ, ֆունկցիա, սեռորոշում, ցուցակ, բազա, լրացում, անուն:

ABOUT THE MODEL FOR SOLVING THE PROBLEM OF GENDER DETERMINATION IN EXCEL (BY THE EXAMPLES OF ARMENIAN NAMES)

SIRADEGHYAN KARINE

Lecturer of the Chair of Mathematics and Informatics

Vanadzor State University

e-mail: tkarinsir@gmail.com

The study was conducted to find ways to automate gender reassignment for names (Armenian) in Excel spreadsheets, as the study found that the use of existing functions in the program is not sufficient to organize such a process. It is only possible for the names in those languages where there are definite endings (for example, for Russian names where the ending of feminine nouns differs from the ending of masculine nouns). Therefore, the task is to organize a model of automatic completion of gender reassignment based on the full name. The capabilities of the Gender API site have also been explored, which is the rationale for this problem. The solution of the problem posed by the analysed materials was carried out by means of a macro program, which allows to perform automatic gender identification, to identify names missing in the database, to separate them, and then to update the database.

As a result, with the help of the macro program, automatic gender identification and gender mainstreaming can be done free of charge, not only with internet connection, and not only for Armenian names. In the latter case, one only needs to fill in the list of relevant names in the program in advance. It is worth mentioning that that this model of gender orientation can also be a component of the development of some intellectual systems.

Key words: *macro, spreadsheet, function, gender, list, database, addition, name.*

О МОДЕЛИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОЛА В EXCEL (НА ПРИМЕРЕ АРМЯНСКИХ ИМЕН)

СИРАДЕГЯН КАРИНЭ

*Преподаватель кафедры математики и информатики
Ванадзорский государственный университет
электронная почта: tkarinsir@gmail.com*

Исследование проводилось с целью выявления способов автоматизации определения пола для имен в таблицах Excel, поскольку применение существующих функций в программе недостаточно для организации данного процесса. Это возможно применить для имен в языках, со специфичными гендерно-половыми окончаниями (например, для русских имен, с отличающимися женскими и мужскими родовыми окончаниями имен). Поэтому актуальна задача организовать модель автоматического определения пола по имени. Для решения

этой проблемы были изучены возможности веб-сайта API, что тоже является доказательством существования данной проблемы. В результате исследования, решение поставленной проблемы осуществлялось с помощью макропрограммы, позволяющей производить автоматическую идентификацию пола по имени, идентифицировать имена, отсутствующие в базе данных, одновременно раздельно хранить их в отдельном файле, а затем использовать в целях обновления базы данных.

В результате применения макропрограммы может быть произведена автоматическая идентификация пола по имени, возможно выполнение определения бесплатно, без подключения к Интернету, и не только для армянских имен. В последнем случае необходимо только заранее заполнить список соответствующих имен в программе. Отметим, что данная модель определения пола также может стать составной частью развития определенных интеллектуальных систем.

Ключевые слова: макрос, таблица, функция, пол, список, база данных, дополнение, имя.

АРМЯНСКИЙ ВОПРОС И ГЕНОЦИД АРМЯН НА ТРАПЕЗУНДСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ 1918 Г.

ТУНЯН ВАЛЕРИЙ

Доктор исторических наук, профессор,

Преподаватель ГГУ

электронная почта: tunyanvalery@rambler.ru

На Трапезундской конференции столкнулись интересы Турции и Закавказского сейма.

Первая стремилась контролировать находящуюся под его эгидой территорию, тем самым ликвидировать Армянский вопрос. Второй пытался использовать Армянский вопрос для признания Сейма и для того, чтобы обезопасить российско-турецкую границу 1914 года. Проблема Геноцида армян была проигнорирована. Причиной стало отсутствие единства в составе представителей Закавказья.

Ключевые слова: Армянский вопрос, геноцид, Трапезундская конференция, Закавказский сейм, Турция, суверенитет.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՎ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍՈՒՄ

ԹՈՒՆՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,

ԳՊՀ դասախոս

Էլփոստ՝ tunyanvalery@rambler.ru

Տրապիզոնի կոնֆերանսում բախվեցին Թուրքիայի և Անդրկովկասի Սեյմի շահերը:

Առաջինը ձգտում էր վերահսկել իր հովանու ներքո երկրամասը և վերացնել Հայկական Հարցը: Երկրորդն աշխատում էր օգտագործել Հայկական հարցը Սեյմի ճանաչման և 1914թ. ռուս-թուրքական սահմանի ապահովման համար: Անտեսվեց Հայոց ցեղասպանության խնդիրը: Պատճառը միասնության բացակայությունն էր անդրկովկասյան ներկայացուցիչների կազմում:

***Բանալի բառեր՝** Հայկական հարց, ցեղասպանություն, Տրապիզոնի կոնֆերանս, Անդրկովկասի սեյմ, Թուրքիա, ինքնավարություն:*

THE ARMENIAN QUESTION AND THE ISSUE OF ARMENIAN GENOCIDE AT THE TREBIZOND CONFERENCE OF 1918

TUNYAN VALERI

Doctor of Historical Sciences, Professor,

GSU Lecturer

e-mail: tunyanvalery@rambler.ru

The Trebizond Conference became a litmus test for the interests of Young Turks' Turkey and Transcaucasian Sejm. The former sought to turn the region into its protectorate, while the latter used the issue of autonomy of Turkish Armenia to obtain the status of recognition and secure the Russian-Turkish border of 1914. The Armenian question was not resolved at the Trebizond Conference due to force imbalance of the participants in the negotiations and a lack of unity among the Transcaucasian representatives.

Key words: *Trebizond Conference, Transcaucasian Sejm, Armenian Question, Armenian Genocide, Turkish diplomacy.*

ՍՈՒՔԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԵՎ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԳԱԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԱՎԱՆԴՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՊՈՂՈՍՅԱՆ ԱՇԽՈՒՆՋ

Պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,

ԳՊՀ դասախոս

Էլփոստ՝ ashkhunjpoghosyan@gmail.com

Հայոց գորգագործական մշակույթի ու պատմության և հայրկապես այս կամ այն մշակութային տարրի էթնիկական պատկանելիության մասին ամբողջական պատկերացում կազմելու համար մենք կարևորում ենք ժողովրդագրական գործընթացների նկարագիրը ինչպես ողջ հայոց մշակութային տարածքում, այնպես էլ առանձին տարածաշրջաններում՝ այս դեպքում պատմական Հայաստանի Սյունիք նահանգի Սոթք գավառում: Անշուշտ, անհրաժեշտ է նաև ունենալ հիմնավոր պատկերացում տվյալ տարածաշրջանում հաստատված էթնիկական հանրությունների տնտեսական ու մշակութային ավանդույթների, մասնավորապես կարափափախների, թարաքյամանների, քրդական ծագումով քուլանիների և այլոց մասին, որոնք վարում էին քոչվորական ու կիսաքոչվորական կենսաձև: Նման հետազոտությունների արդյունքում ի հայտ են գալիս այս կամ այն տարածաշրջանի պատմամշակութային համեմատաբար ընդհանրացված նկարագիրը ներկայացնելու հնարավորություններ: Հենց նման մեթոդի շնորհիվ էլ մենք հնարավորություն ենք ունեցել ներկայացնել Սոթքի հայոց տնտեսամշակութային գործունեության նկարագիրն ու նաև առանձնացնել այդպեղ ու հարակից գորգագործական կենտրոններում ստեղծված գորգերի որոշ տիպեր («Խնձորեսկ», «Սոթք», «Ջրաբերդ – Վիշապագորգ» և այլն):

Բանալի բառեր՝ Սոթք, ժողովրդագրություն, գորգագործություն, գորգ, Մազրա, քոչվոր, Փառիսոս, քուլանի:

ON THE MAIN PROCESSES OF FORMATION OF SOTK DEMOGRAPHIC
DESCRIPTION AND RUG WEAVING TRADITIONS OF THE REGION

POGHOSYAN ASHKHUNJ

*PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
GSU Lecturer
e-mail: ashkhunjpoghosyan@gmail.com*

In clarifying the origin of this or that Armenian cultural element, particularly the issues of their ethnicity, we give priority to the study and revealing the main processes of formation of the demographic description of the region, in this case the Sotk region of the Syunik province of historical Armenia. It is also very important to have a certain idea of the tribes inhabited there (Tarakyama, Karapapakh, Kurdish Kolani tribes, etc.) who led a semi-nomadic and nomadic lifestyle. As a result of all that, we have presented the Armenian cultural description of Sotk as much as possible, revealed and exposed the carpet types («*Khncoresk*», «*Sotk*», «*Jraber-i-vishapagorg*») created there and in the carpet-weaving centers near Tavush and Artsakh.

Key words: *Sotk, demography, carpet-weaving, carpet, Mazra, Parisos, nomadic, Kolani.*

ОБ ОСНОВНЫХ ПРОЦЕССАХ ФОРМИРОВАНИЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО ОБЛИКА СОТКА И ОБ ТРАДИЦИЯХ АРМЯНСКОГО КОВРОТКАЧЕСТВА РЕГИОНА

ПОГОСЯН АШХУНДЖ

*Кандидат исторических наук,
Преподаватель ГГУ*

электронная почта: ashkhunjpoghosyan@gmail.com

Для получения полного представления о культуре и истории армянского ковроткачества, особенно об этнической принадлежности того или иного культурного элемента, мы используем описание демографических процессов как по всей культурной территории Армении, так и в отдельных регионах, в данном случае в Сотке – провинции Сюник исторической Армении. Необходимо также иметь обстоятельное представление об экономических и культурных традициях, населяющих данный регион этнических групп, в частности – таракамов, карап-пов, коланов курдского происхождения и др. которые, в основном, вели кочевой или полукочевой образ жизни.

В итоге таких исследований появляется возможность иметь относительно обобщенное историко-культурное описание того или иного региона.

Именно при помощи такой методологии, нами выявлена общая картина культурно-экономической деятельности армян этого региона, а также выделены типы ковров («Хнцореск», «Сотк», «Джраберт-вишапагорг» и др.), которые были созданы в историческом Сотке и в ближайших ковроткацких центрах Тавуша и Арцаха.

Ключевые слова: Сотк, демография, ковроткачество, ковер, Мазра, Парисос, кочевник, колани.

**ԱՂԻՔԵԶԱՆԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ՀԱՎԱԿՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ
(1918 թվական)**

ՂՈՒԼՅԱՆ ՅՈՒՐԻԿ

Պալմական գիտությունների թեկնածու,
ՎՊՀ պալմոլոգիայի ամբիոնի դոցենտ
Էլփոստ՝ Yura.ghulyan@mail.ru

Անդրկովկասյան հանրապետությունների կազմավորումից հետո նրանց առջև ծառացան մի շարք վիճելի փարածքների (Ախալքալաք, Ախլցխա, Լոռի, Ղարաբաղ, Ջանգեզուր, Նախիջևան, Կարս) իրավական-պետական ամրագրման հարցեր, որոնց լուծման ժամանակ կողմերից ոչ մեկը չէր ցանկանում զիջել:

Ադրբեջանի Հանրապետությունը հենց սկզբից հայտարարեց, որ այն արժանի է Անդրկովկասի մեծ մասին: Որքան էլ Ադրբեջանի անկախության հռչակագրում ամրագրված էր, որ Ադրբեջանական Դեմոկրատական Հանրապետությունը ձգտում է բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատել միջազգային հանրության բոլոր անդամների և հատկապես հարակից երկրների և ժողովուրդների հետ, գործնականում նրա քայլերը հակառակն էին ապացուցում: Ադրբեջանը, օգտվելով Անդրկովկասում Օսմանյան Թուրքիայի ռազմաքաղաքական ազդեցության հաստատումից, իր կազմի մեջ հռչակեց ամբողջ Բաքվի ու Ելիզավետպոլի նահանգները: Այդ ակտով մուսավաթականները փորձում էին նվաճել Հայաստանի բաղկացուցիչ անբաժանելի մաս հանդիսացող, միապարր հայ բնակչություն ունեցող Լեռնային Ղարաբաղի ու Ջանգեզուրի գավառները:

1918թ. Դեկտեմբերին՝ Երևանի նահանգից թուրքերի հեռանալուց անմիջապես հետո, Ադրբեջանը ընդլայնեց իր պահանջները՝ հավակնելով

Երևանի նահանգի զգալի մասին: Հայկական տարածքների նկատմամբ Ադրբեջանի նկրտումները Հայաստանի համար ունենին ինչպես քաղաքական, այնպես էլ տնտեսական կենսական մեծ նշանակություն: Պանիսլամական և պանթուրանական վրանգը կասեցնելու համար Հայաստանը չէր կարող թույլ տալ Ադրբեջանին և Թուրքիային ունենալու ընդհանուր սահման:

Քանալի բառեր՝ Հայաստան, Ադրբեջան, Թուրքիա, Ղարաբաղ, Զանգեզուր, տարածք, սահման, բնակչություն :

TERRITORIAL CLAIMS OF AZERBAIJAN TO THE REPUBLIC OF ARMENIA IN 1918

GHULYAN YURIK

PhD in Historical Sciences

e-mail: Yura.ghulyan@mail.ru

After the formation of the Transcaucasian republics, they faced a number of state and legal problems related to the disputed territories (Akhalkalaki, Azaltsikhe, Lori, Karabakh, Zangezur, Nakhichevan, Kars), during the solution of which no one wanted to make concessions. The Republic of Azerbaijan has declared from the very beginning that it claims to a large part of the Transcaucasia. Despite the fact that the declaration of independence of Azerbaijan stated that the Azerbaijan Democratic Republic seeks to establish good-neighborly relations with all members of the international community and, first of all, with certain countries and nations; however, in practice, its steps testified to the opposite. Azerbaijan, taking advantage of the established military and political influence of Ottoman Turkey in the Transcaucasus, included all the territories of the Baku and Elizavetpol provinces. By this act, the Musavatists tried to seize the provinces of Nagorno-Karabakh and Zangezur with a homogeneous Armenian population, which were an indivisible part of Armenia. In December 1918, immediately after the Turkish retreat from the Erivan province, Azerbaijan expanded its claims, claiming a significant part of the Erivan province. Azerbaijan's claims to the Armenian lands had both political and vital economic implications for Armenia. To prevent the pan-Islamist and panturan threat, Armenia could not allow Azerbaijan and Turkey to have a common border.

Key words: *Armenia, Azerbaijan, Turkey, Karabakh, Zangezur, territory, border, population.*

ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЕ ПРЕТЕНЗИИ АЗЕРБАЙДЖАНА К РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ (1918 г.)

ГУЛЯН ЮРИК

Кандидат исторических наук

электронная почта: Yura.ghulyan@mail.ru

После образования Закавказских республик перед ними возник целый ряд государственно-правовых проблем, связанных со спорными территориями (Ахалкалаки, Ахалцихе, Лори, Карабах, Зангезур, Нахичеван, Карс), во время решения которых никто не хотел идти на уступки. Азербайджанская Республика с самого начала заявила, что она претендует на бо́льшую часть Закавказья. Несмотря на то, что в декларации о независимости Азербайджана было закреплено, что Азербайджанская Демократическая Республика стремится установить добрососедские отношения со всеми членами международного сообщества и прежде всего с сопредельными странами и народами, однако, на практике ее шаги свидетельствовали об обратном. Азербайджан, воспользовавшись тем, что в Закавказье установилось военно-политическое влияние Османской Турции, в свой состав включил все территории Бакинской и Елизаветпольской губерний. Этим актом мусаватисты пытались захватить провинции Нагорный Карабах и Зангезур с однородным армянским населением, которые являлись неделимой составляющей частью Армении.

В декабре 1918 года сразу после турецкого отступления из Эриванской губернии, Азербайджан расширил свои требования, претендуя на значительную часть Эриванской губернии. Притязания Азербайджана на армянские земли имели для Армении как политическое, так и жизненно необходимые экономическое значения. Для предотвращения панисламистской и пантурманской угрозы Армения не могла позволить, чтобы Азербайджан и Турция имели общую границу.

Ключевые слова: Армения, Азербайджан, Турция, Карабах, Зангезур, территория, граница, население.

**ՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍՓՅՈՒՌ
ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
(1991-2020թթ.)**

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՔՆԱՐԻԿ

Պալանական գիտությունների թեկնածու,

Հոդվածում քննության են առնվել 1990-ական թվականներից սկիզբ առած և ծավալված Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունները հասարակական-քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական և կրթամշակութային ոլորտներում: Անդրադարձ է կատարվել ծանր սոցիալ-տնտեսական կացության մեջ հայտնված հայրենիքին սփյուռքի ցուցաբերած լայնածավալ մարդասիրական օգնությանը, որը ժամանակի ընթացքում վերածվեց երկարաժամկետ ու հեռանկարային ծրագրերի և դարձավ առավել ուղղորդված 1992թ. ստեղծված «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի շնորհիվ:

Ներկայացվել է ազգային ավանդական կուսակցությունների վերադարձը հայրենիք և մասնակցությունը երկրի քաղաքական անցուդարձերին, համահայկական կառույցների հետ պետական համագործակցությունը, Հայ եկեղեցու միավորման ուղղությամբ իշխանությունների ձեռնարկած քայլերը:

Անդրադարձ է կատարվել ՀՀ ԱԳՆ-ի կազմում սփյուռքի հետ աշխատող պետական կառույցների ստեղծմանն ու գործունեությանը, մասնավորապես ներկայացվել են 2008թ. ստեղծված ՀՀ սփյուռքի նախարարության՝ հայկական սփյուռքի նկատմամբ վարած պետական քաղաքականությանն ու այդ ուղղությամբ իրագործած ծրագրերը:

Բանալի բառեր՝ Հայկական սփյուռք, Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտե, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամ, Սփյուռքի հետ կապերի գործադիր քարտուղարություն, Սփյուռքի հետ կապերի գործակալություն, Սփյուռքի հետ կապերի պետական կոմիտե, Սփյուռքի նախարարություն, Հայաստան-Սփյուռք գործակցություն:

STATE POLICY IN RELATIONSHIPS OF ARMENIA AND DIASPORA (1991-2020)

PETROSYAN KNARIK
PhD in Historical Sciences
GSU lecturer
e.mail: k_narik@mail.ru

After Armenia gained independence, the state policy towards the Diaspora was carried out through the Hayastan All-Armenian Fund. It was established in 1992 and sent large-scale support provided by the Diaspora to the Motherland.

Traditional national parties (ARF, ADL and SDHP) returned to their homeland and began to participate in the social and political life of the country. Pan-Armenian structures have also become more active, many of which have opened their representative offices in the homeland.

The state took steps to unite two Armenian churches (Echmiadzin-Antelias), but the process was not crowned with success. The Armenian Apostolic Church continued to divide.

To make the Armenia-Diaspora partnership more organized, the RA Ministry of Foreign Affairs established state structures working with the Diaspora, including the Executive Secretariat for Relations with the Diaspora (2000), the Agency of Diaspora Relations (2002), and the State Committee for Relations with the Diaspora (2008). The Ministry of Diaspora, operating since October 2008, only managed to establish large-scale contacts with the Diaspora, as well as developed and implemented many effective programs.

Key words: *Armenian Diaspora, the Committee for Cultural Relations with the Diaspora, Hayastan All-Armenian Fund, the Executive Secretariat for Relations with the Diaspora, the Agency of Diaspora Relations, the State Committee for Relations with the Diaspora, Ministry of Diaspora, Armenia-Diaspora Partnership.*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ АРМЕНИЯ-ДИАСПОРА (1991-2020 ГГ.)

ПЕТРОСЯН КНАРИК

Кандидат исторических наук,

Преподаватель ГГУ

электронная почта: k_narik@mail.ru

После обретения Арменией независимости, государственная политика в отношении диаспоры проводилась посредством Всеармянского фонда “Айастан”, который был основан в 1992 году и направлял оказываемую Родине масштабную поддержку диаспоры. На Родину вернулись и в общественно-политической жизни страны начали действовать традиционные национальные партии - Армянская революционная партия “Дашнакцутюн”, Демократическая либеральная партия Армении (Рамкавар), Социал-демократическая партия “Гнчак”, которые в радикальных вопросах выступали с позиций единства. Активизировались и

всеармянские организации, многие из которых открыли свои представительства на Родине.

Государство предприняло шаги по объединению двух армянских церквей (Эчмиадзин-Антилиас), однако процесс не увенчался успехом, и Армянская Апостольская церковь осталась расколотой.

Для придания организованного характера взаимодействию Армения-Дiaspora, в составе Министерства иностранных дел РА, в разные периоды, создавались государственные структуры, работающие с diasporой, среди которых были Исполнительный секретариат по связям с diasporой (2000г.), Агентство по связям с diasporой (2002г.), Государственный комитет по связям с diasporой (2008г.).

И только действующему с октября 2008г. Министерству diasпоры, удалось наладить масштабные контакты с diasporой, разработать и реализовать множество эффективных программ.

Ключевые слова: Армянская diaspora, Комитет по культурным связям с Diasporой; Всеармянский фонд “Айастан”, Исполнительный секретариат по связям с Diasporой, Агентство по связям с Diasporой, Министерство diasпоры, Сотрудничество Армения-Diaspora.

ՏՐԱՆՍԴՈՐՏԱՅԻՆ ԽՆԴՐԻ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ԼՈՒԾՄԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈԴԻ ՄԱՍԻՆ

ՆԱԼԶԱՋՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ

ՀՊՏՀ, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
t.vhnuun` Ina.tadevosyan76@mail.ru

Դիտարկվում է տրանսպորտային խնդիրը, թվարկվում են դրա սկզբնական լուծումը որոշելու մի քանի մեթոդներ, հատկապես դրանցից լավագույնը համարվող Ֆոգելի մեթոդը: Քննարկվում են դրանց արդյունավետությունը՝ միանգամից օպտիմալ լուծումը գտնելու տեսակետից: Նկարագրվում է սկզբնական լուծումը որոշելու նոր՝ առավելագույն տարրերից խուսափելու մեթոդի ալգորիթմը, որի արդյունավետությունը՝ հաշվարկված փորձնական ճանապարհով, կազմում է 62%, մինչդեռ Ֆոգելի մեթոդինը՝ 56%: Բացի դրանից՝ մեր առաջարկած նոր մեթոդը աշխատարարությամբ ևս

զգալիորեն ավելի խնայողական է: Նկարագրվում է նաև նոր մեթոդի կիրառման ոլորտը:

Բանալի բառեր՝ տրանսպորտային խնդիր, սկզբնական լուծում, մեթոդ, նվազագույն տարր, Ֆոգել, օպտիմալ, արդյունավետություն, համեմատություն:

ON A NEW METHOD FOR DETERMINING THE INITIAL SOLUTION OF THE TRANSPORTATION PROBLEM

NALCHAJYAN VAHRAM

PhD in Economic Sciences, Associate Professor, ASUE

e-mail: ina.tadevosyan76@mail.ru

The transport problem is considered in the article where several methods for finding its initial solution are listed, especially the Fogel method, which is considered the best of all. Their effectiveness is discussed from the point of finding the optimal solution at the very first step. An algorithm for a new method for determining the initial solution by avoiding maximum elements is described, the efficiency of which, found experimentally, is 62%, and for the Fogel method - 56%. In addition, the new method we propose is much less laborious. The scope of application of the new method is also described.

Key Words: *transport problem, initial solution, method, minimum element, Fogel, optimal, efficiency, comparison.*

О НОВОМ МЕТОДЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИСХОДНОГО РЕШЕНИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЗАДАЧИ

НАЛЧАДЖЯН ВАГРАМ

Кандидат экономических наук, доцент АГЭИ,

электронная почта: ina.tadevosyan76@mail.ru

Рассмотрена транспортная задача, перечислены несколько методов нахождения ее начального решения, особенно метод Фогеля, который считается лучшим из них. Их эффективность обсуждается с точки зрения нахождения оптимального решения на первом же шаге. Описан алгоритм нового метода определения начального решения путем избегания максимальных элементов,

эффективность которого, найденная экспериментально, составляет 62%, а для метода Фогеля - 56%. Кроме того, предлагаемый нами новый метод значительно менее трудоемок. Также описывается область применения нового метода.

Ключевые слова: транспортная задача, начальное решение, метод, минимальный элемент, Фогель, оптимальный, эффективность, сравнение.

ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՐՁԸ

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ,

ՀԱԱՀ, ԳՊՀ դասախոս

Էլփոստ՝ hpah@mail.ru

ՓԱՀԼԱՎՈՒՆԻ ԱՐՄԵՆ

HSBC բանկի կառավարիչ

Էլփոստ՝ armen.pahlavuni@hsbc.com

Հոդվածում ներկայացված են այն մեխանիզմները, որոնք օգտագործվում են այն երկրներում, որոնց տարածաշրջանային սոցիալ-տնտեսական զարգացման կառավարման փորձը ամենամեծ հեղափոխությունն է ներկայացնում: Այս մեխանիզմները կարող են նաև օգտակար կիրառություններ ունենալ Հայաստանի Հանրապետությունում: Մասնավորապես Եվրամիության առաջադեմ պետությունների (Ֆրանսիա, Գերմանիա) փորձը ընդունելի է առանձին երկրների, ինչպես նաև հետսոցիալիստական երկրների (Չեխիա, Բուլղարիա, Լեհաստան) և Խորհրդային Միության (Ռուսաստանի Դաշնություն, Լատվիա) նախկին հանրապետությունների անհավասար զարգացումը վերացնելու գործում: Նրանց փորձը Հայաստանի համար ընդունելի է նաև նրանով, որ այս երկրներում կենտրոնացված և տեղական ինքնակառավարումը կարգավորվում է նույն մեթոդներով, ինչ ՀՀ-ում:

Բանալի բառեր՝ Տարածքային կառավարում, սոցիալ-տնտեսական զարգացում, տարածքային քաղաքականություն:

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF REGIONAL GOVERNANCE OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

HARUTYUNYAN HARUTYUN

PhD in Economics, Associate Professor

ANAU, GSU Lecturer

e-mail: hpah@mail.ru

PAHLAVUNI ARMEN

HSBC Bank Manager

e-mail: armen.pahlavuni@hsbc.com

The article presents the mechanisms used in countries where the experience in managing regional socio-economic development is of greatest interest. These mechanisms may also have useful applications in the Republic of Armenia. In particular, the experience of the advanced states of the European Union (France, Germany) in eliminating the uneven development of individual regions of the countries, as well as that of the post-socialist countries (the Czech Republic, Bulgaria, Poland) and the former republics of the Soviet Union (the Russian Federation, Latvia) is acceptable. Their experience is also accepted for Armenia by the fact that in these countries centralized and local government is regulated by the same methods as in the RA.

Key words: *Territorial administration, socio-economic development, territorial policy.*

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫМ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИМ РАЗВИТИЕМ

АРУТЮНЯН АРУТЮН

Кандидат экономических наук, доцент,

Преподаватель ANAU, ГГУ

электронная почта: hpah@mail.ru

ПАХЛАВУНИ АРМЕН

Менеджер банка HSBC

электронная почта: armen.pahlavuni@hsbc.com

В статье представлены механизмы, применяемые в странах, чей опыт управления региональным социально-экономическим развитием представляет наибольший интерес. Эти механизмы могут также иметь полезное применение в Республике Армении. В частности, приемлем опыт передовых государств Евросоюза (Франция, Германия) по ликвидации неравномерного развития отдельных регионов стран, а также стран постсоциалистического лагеря (Чехия, Болгария, Польша) и бывших республик Советского Союза (Российская федерация, Латвия). Их опыт для Армении приемлем также тем, что в этих странах централизованное и местное управление регулируются такими методами, что в РА.

Ключевые слова: территориальное управление, социально-экономическое развитие, территориальная политика.

ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ԵՎ ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐՈՒԹՅԱՄԲ ԶԲԱՂՎԵԼՈՒ ՇԱՐԺԱՌՈՒԹՆԵՐԸ

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ

ԳՊՀ դասախոս

Կառավարման և ֆինանսների ամբիոն, ասպիրանտ

Էլփոստ՝ kor.gevorgyan@gmail.com

Արդի աշխարհում շուկայական տնտեսության կարևոր բաղադրիչ է ձեռնարկատիրությունը (հատկապես փոքր և միջին), որը պայմանավորված է վերջինիս սոցիալ-տնտեսական նշանակությամբ:

Ձեռնարկատիրության, ձեռներեցի մասին իրենց գիտական աշխատություններում դեռևս 18-19-րդ դարերում անդրադարձել են մի շարք տնտեսագետներ, որոնց տեսակետները չեն կորցրել իրենց արդիականությունը նաև մեր օրերում, չնայած ձեռնարկատիրությունը 21-րդ դարում թևակոխել է զարգացման նոր փուլ,

Ձեռնարկատիրության էությունը բաց տնտեսության զարգացմանը, կապիտալի ներմուծման և արտահանման բարելավմանը նպաստելն է: Ձեռնարկատիրությունը ստեղծում է համակարգման մեխանիզմ, մշակում է շուկայի զարգացման ռազմավարություն, իրականացնում է ձեռնարկությունների միջև շփում: Ձեռնարկատիրության հիմնական նշանը ընկերության կամ տնտեսվարող սուբյեկտների անկախությունն է:

Ձեռնարկատիրության հիմնական խնդիրը ընկերության կառավարումն է՝ ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործման և գործընթացի արտադրական կազմակերպման պայմանով: Ձեռնարկատիրության էությունը կարող է որոշվել նաև այն փաստով, որ յուրաքանչյուր ձեռնարկատեր պատասխանատվություն է կրում իր գործունեության վերջնական արդյունքի համար: Սեփական ձեռնարկատիրական գործունեության բարելավումը և զարգացումը հանդիսանում են տնտեսական հաջողության հասնելու և արտադրության բարձր աճի տեմպերի առաջնային պայման:

Սեփական գործը սկսելու որոշում կայացնող անձի կյանքը լի է հույսերով, հիասթափությամբ, անհանգստությամբ և քրտնաջան աշխատանքով: Յուրաքանչյուր ձեռնարկության ստեղծմանը նախորդում է ապրելակերպը

կտրուկ փոխելու և ձեռնարկատեր դառնալու վերաբերյալ որոշման կայացման գործընթացը: Յուրաքանչյուր այդպիսի որոշում ընդունվում է՝ հաշվի առնելով մրցակցային իրավիճակը և դրա առանձնահատկությունները:

Բանալի բառեր՝ ձեռնարկատիրություն, փոքր և միջին ձեռնարկատիրություն (ՓՄՁ), ձեռնարկատեր, նոր ձեռնարկության ստեղծում, ձեռնարկատեր դառնալու որոշման կայացում:

HISTORICAL DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP AND REASONS TO BECOME AN ENTREPRENEUR

GEVORGYAN KORYUN

GSU Lecturer

Faculty of Management and Finance, PhD student

e-mail: kor.gevorgyan@gmail.com

An important component of a market economy in the modern world is entrepreneurship, especially small and medium-sized, due to its socio-economic importance.

Even though entrepreneurship entered a new stage of development only in the 21st century, there are many references to entrepreneurship and the entrepreneur in the scientific works of several famous economists of the 18th and 19th centuries, and the provisions formulated by them have not lost their relevance today.

The essence of entrepreneurship is to promote the development of an open economy, increase the import and export of capital. Entrepreneurship creates a coordination mechanism, develops a market development strategy, and establishes communication between enterprises. The main feature of entrepreneurship is the independence of the company or business entities.

The main task of the enterprise is to manage the enterprise, subject to the rational use of resources and the organization of the production process. The essence of entrepreneurship can also be determined by the fact that each entrepreneur is responsible for the final results of his activities. The development and improvement of one's own business is the initial condition for achieving economic success and high rates of production growth.

The life of a person who decides to start his own business is full of hopes, disappointments, worries and hard work. The creation of any enterprise is preceded by the decision-making process to radically change one's lifestyle or become an

entrepreneur. Each such decision is made considering the competitive situation and each has its own characteristics. However, there are also common features, for example, the transition from one point to another; in other words, the abandonment of the usual way of life in favor of starting one's own business.

Key words: *Entrepreneurship, small to medium enterprise (SME), entrepreneur, creation of a new enterprise, becoming an entrepreneur, decision-making.*

ИСТОРИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И МОТИВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

ГЕВОРКЯН КОРЮН

Преподаватель ГГУ,

Аспирант кафедры менеджмента и финансов

электронная почта: kor.gevorgyan@gmail.com

Важной составляющей рыночной экономики в современном мире является предпринимательство, особенно малое и среднее, что обусловлено его социально-экономической значимостью.

Несмотря на то, что предпринимательство вступило в новую стадию развития только в 21 веке, существует множество упоминаний о предпринимательстве и предпринимателе в научных работах ряда известных экономистов 18 и 19 веков, и сформулированные ими положения не утратили своей актуальности и в наши дни.

Суть предпринимательства состоит в том, чтобы способствовать развитию открытой экономики, увеличению импорта и экспорта капитала. Предпринимательство создает механизм координации, разрабатывает стратегию развития рынка и налаживает связь между предприятиями. Главный признак предпринимательства - независимость компании или хозяйствующих субъектов.

Основная задача предприятия - управление предприятием, при условии рационального использования ресурсов и организации производственного процесса. Сущность предпринимательства также может определяться тем, что каждый предприниматель несет ответственность за конечные результаты своей деятельности. Развитие и совершенствование собственного бизнеса является первоначальным условием достижения экономического успеха и высоких темпов роста производства.

Жизнь человека, решившего открыть собственное дело, полна надежд, разочарований, забот и упорного труда. Созданию любого предприятия

предшествует процесс принятия решения кардинально изменить свой образ жизни или стать предпринимателем. Каждое такое решение принимается с учетом конкурентной ситуации и каждое имеет свои особенности. Однако есть и общие черты, например, переход от одной точки к другой; другими словами, отказ от привычного образа жизни в пользу создания собственного дела.

Ключевые слова: *Предпринимательство, малое и среднее предприятие (МСП), предприниматель, создание нового предприятия, принятие решения стать предпринимателем.*

ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՆԲԱՎԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

ԵՊՀ, ԳՊՀ դասախոս

Էլփոստ՝ valeriaraqelyan@ysu.am

ՀՈՒՍԻԿՅԱՆ ԴԱՎԻԹ

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,

ՀԱՊՀ

Էլփոստ՝ dhusikyan@seua.am

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ

ԵՊՀ կառավարման և գործարարության ամբիոնի հայցորդ

Էլփոստ՝ vardanyan717@gmail.com

Շուկայական հարաբերությունների պայմաններում արտաքին միջավայրի գործոնների ազդեցության հետևանքով ձեռնարկատիրական գործունեությունը միշտ չէ, որ բավարարում է իր գործունեության արդյունքներով, քանի որ ձեռնարկատիրական ռիսկերի առաջացման պատճառով տնտեսվարող սուբյեկտն ունենում է տարբեր տեսակի կորուստներ, որի պատճառով այն կարող է գտնվել ֆինանսական անկայուն վիճակում: Այս հիմնախնդրի լուծման նպատակով հողվածում քննվել են ձեռնարկատիրական գործունեության անբավարարվածության ռիսկի առաջացման պատճառները և փորձ է կատարվել տնտեսամաթեմատիկական մոդելի միջոցով ձեռնարկատիրական ռիսկերը հասցնել նվազագույնի, որի արդյունքում տնտեսվարող սուբյեկտը կարող է գտնվել ֆինանսական կայուն վիճակում:

Բանալի բառերը՝ շուկա, ձեռնարկատիրություն, միջավայր, գործոններ, գործունեություն, ռիսկեր, անբավարարվածություն, ֆինանսական ապահովություն, մոդել, կառավարման որոշումներ, որակական և քանակական գնահատում:

ASSESSMENT OF THE RISK OF FAILURE OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

ARAKELYAN VELERI

PhD in Economics, Associate Professor

YSU, GSU Lecturer

e-mail: valeriaragelyan@ysu.am

HUSIKYAN DAVID

PhD in Engineering

e-mail: dhusikyan@seua.am

VARDANYAN SARGIS

Researcher at the Department of Management and Entrepreneurship, YSU

e-mail: vardanyan717@gmail.com

In market conditions, as a result of the influence of environmental factors, entrepreneurial activity does not always satisfy with its results since, due to business risks, an economic entity has different types of losses, finally resulting in an unstable financial position. To solve this issue, the article examines the causes of the risk of failure of entrepreneurial activity and makes an attempt to minimize business risks using an economic and mathematical model, as a result of which an economic entity may be in a financially stable position.

Key words: *market, entrepreneurship, environment, factors, activity, risks, failure, financial security, model, managerial decisions, qualitative and quantitative assessment.*

ОЦЕНКА РИСКА НЕДОСТАТОЧНОСТИ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

АРАКЕЛЯН ВАЛЕРИЙ

Кандидат экономических наук, доцент,

Преподаватель ЕГУ, ГГУ

электронная почта: valeriaragelyan@ysu.am

УСИКЯН ДАВИД

Кандидат технических наук, доцент

электронная почта: dhusikyan@seua.am

ВАРДАНЯН САРГИС

Соискатель кафедры управления и предпринимательства ЕГУ,

В условиях рыночных отношений, вследствие влияния факторов внешней среды предпринимательская деятельность не всегда удовлетворяет результатами своей деятельности, поскольку из-за бизнес-рисков хозяйствующий субъект несёт различные потери, из-за которых он может находиться в нестабильном финансовом положении. Для решения данной проблемы в статье рассматриваются причины возникновения риска недостаточности в предпринимательской деятельности и делается попытка минимизировать бизнес-риски с помощью экономико-математической модели, в результате чего хозяйствующий субъект может находиться в финансово стабильном положении.

Ключевые слова: рынок, предпринимательство, среда, факторы, деятельность, риски, недостаточность, финансовая безопасность, модель, управленческие решения, качественная и количественная оценка.

ՀԱՃԱՆՈՐԴՆԵՐԻ ՎԱՐԿՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՏԵՍՄԱՆ ԱԼԳՈՐԻԹՄԸ ՄԵՔԵՆԱՅԱԿԱՆ ՌԻՍԻՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՄԵՆ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ,
ՀՊՏՀ, ԳՊՀ դասախոս
Էլփոստ՝ armenghazaryan@mail.ru

Հոդվածում առաջարկվել է բանկի հաճախորդների վարկունակության կանխատեսման ալգորիթմ ինչպես մեքենայական ուսուցման առանձին մոդելների, այնպես էլ դրանց համադրության հիման վրա: Այս ալգորիթմը թույլ է տալիս կառուցել կոնկրետ տվյալների դասակարգիչ՝ հաճախորդներին լավագույն ձևով բաժանելով նշված թվով խմբերի: Միջին քառակուսային սխալի նվազագույն ցուցանիշն ունի համակցված մոդելը՝ բաղկացած դիսկրիմինանտային վերլուծությունից, հենակետային վեկտորների մեթոդից, որոշումների ծառից և լոգիստիկ ռեգրեսիայից, որոնք ապահովում են առանձին մոդելների կանխատեսման բարձր որակը:

Բանալի բառեր՝ հաճախորդների վարկունակության, մեքենայական ուսուցման մեթոդներ, արհեստական նեյրոնային ցանցեր, լոգիստիկ ռեգրեսիա, վարկային ռիսկերի կառավարում:

PREDICTION OF CUSTOMER CREDITWORTHINESS BASED ON MACHINE LEARNING METHODS

GHAZARYAN ARMEN

PhD in Economics, Associate Professor

ASUE, GSU Lecturer

e-mail: armenghazaryan@mail.ru

The article proposes an algorithm for predicting the creditworthiness of the Bank's customers both using separate machine learning models and their combination. This algorithm allows you to build specific data, best dividing customers into a number of established groups. The average square error is a combination of models standing in discriminant analysis, a set of decision tree, logistic regression, etc., which improve the quality of forecasting and the effectiveness of individual models.

Key words: *machine learning methods, artificial neuron networks, logistic regression, credit risk management.*

АЛГОРИТМ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ КЛИЕНТОВ НА ОСНОВЕ МЕТОДОВ

КАЗАРЯН АРМЕН

Кандидат экономических наук, доцент,

Преподаватель АГЭУ, ГГУ

электронная почта: armenghazaryan@mail.ru

В статье был предложен алгоритм прогнозирования кредитоспособности клиентов банка как с использованием отдельных моделей машинного обучения, так и с применением их комбинации. Этот алгоритм позволяет выстраивать конкретные данные, наилучшим образом для клиентов на ряд установленных групп. Минимальный показатель средней квадратной ошибки имеет комбинацию моделей, состоящую из дискриминантного анализа, метода опорных векторов, дерева решений, логистической регрессии и т.д., обеспечивающие высокое качество прогнозирования и эффективности отдельных моделей.

Ключевые слова: *методы машинного обучения, сети искусственного нейрона, логистическая регрессия, управление кредитными рисками.*

ՀԱՎԱՇՈՒՌՈՒՊՅՈՒՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՈՐՈՇ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԼԻԼԻԹ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան

լինկեսագիտության ինստիտուտի հայցորդ

Հակակոռուպցիոն քաղաքականության իրականացման գործում կարևոր տարրերից մեկը արդյունավետության գնահատումն է: Ներկայումս հիմնական մարտահրավերները բարձր ռիսկային ոլորտների ուշադրության բացակայությունն ու առանցքային փաստաթղթերից քաղաքական կարևոր խնդիրների բացառումն են: Չնայած այն հանգամանքին, որ հակակոռուպցիոն պլաններն ընդունվել են առանձին նախարարությունների և գերատեսչությունների մակարդակում, սակայն դրանք հիմնված չեն եղել ռիսկի գնահատման վրա և հաշվի չեն առնվել ոլորտային առանձնահատկությունները, բայց հետևել են «վերևից ներքև միջոցառումների վերաշարադրման» սկզբունքին: Իհարկե, Սյրամբուլի՝ հակակոռուպցիոն գործողությունների ծրագրի անդամ երկրներում բարձրացել է հակակոռուպցիոն քաղաքականություն իրականացնելու ջանքերի համակարգման մակարդակը, սակայն վերջինիս իրականացման գործում դեռևս առկա են որոշակի մակրոտնտեսական խնդիրներ: Ցանկացած կառավարություն երկրում կոռուպցիայից զերծ զարգացում ապահովելու և տարածաշրջանում կոռուպցիայի դեմ պայքարի առաջատար բարեփոխիչ ու պայքարող երկիր մնալու համար պետք է մշակի այնպիսի արդյունավետ մեխանիզմներ, որոնց միջոցով հնարավոր է պայքարել կոռուպցիայի ավելի բարձր և նոր տեսակների դեմ: Հետևաբար հակակոռուպցիոն քաղաքականության մշակումը և իրականացումը պետք է լինի թափանցիկ վերջինիս գնահատման բոլոր փուլերում:

Բանալի բառեր՝ հակակոռուպցիոն քաղաքականություն, Սյրամբուլի՝ հակակոռուպցիոն գործողությունների ծրագիր, կոռուպցիայի ընկալման ինդեքս, միջազգային հակակոռուպցիոն համաձայնագրեր, ՄԱԿ-ի՝ կոռուպցիայի դեմ կոնվենցիա, ՏՀԶԿ կոռուպցիայի դեմ կոնվենցիա, միջազգային իրավական փաստաթղթեր, հակակոռուպցիոն քաղաքականության ռազմավարություն:

ECONOMIC BASIS FOR FORMING ANTI-CORRUPTION STRUCTURES IN SOME FOREIGN COUNTRIES

PETROSYAN LILIT

Reseracher,

Institute of Economics after M. Kotanyan of NAS RA

e-mail: lilit-petrosyan1993@mail.ru

One of the important elements in the implementation of anti-corruption policy is the evaluation of effectiveness. Currently, the main challenges are the lack of attention to high-risk areas and the exclusion of possible political issues from key documents. Despite the fact that anti-corruption plans were adopted at the level of individual ministries and departments, they were not based on risk assessment; sectoral specifics were not taken into account, but followed the principle of "top-down" measures. Of course, the level of coordination of anti-corruption policy efforts has increased in the member countries of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan, but there are still some macroeconomic problems in its implementation. Accordingly, in order to ensure the development of corruption in the country and to remain a leading reformer and fighter in the struggle against corruption in the region, any government must develop effective mechanisms through which it is possible to fight against more complex, new types of corruption. Therefore, the development and implementation of anti-corruption policy must be transparent at all stages of its evaluation.

Key words: Anti-Corruption Policy, Istanbul Anti-Corruption Action Plan, Corruption Perceptions Index, International Anti-Corruption Agreements, UN Convention against Corruption, OECD Convention against Corruption, International Legal Documents, Anti-Corruption Policy Strategy.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ АНТИКОРРУПЦИОННЫХ СТРУКТУР В НЕКОТОРЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

ПЕТРОСЯН ЛИЛИТ

Соискатель Института экономики им. М. Котаняна НАН РА
электронная почта: lilit-petrosyan1993@mail.ru

Одним из важных элементов реализации антикоррупционной политики является оценка эффективности. В настоящее время основными проблемами являются отсутствие внимания к областям повышенного риска и исключение возможных политических вопросов из ключевых документов. Несмотря на то, что антикоррупционные планы принимались на уровне отдельных министерств и ведомств, они не основывались на оценке рисков, не учитывались отраслевые особенности, а следовали принципу мер “сверху вниз”. Конечно, уровень координации усилий по антикоррупционной политике повысился в странах-участницах Стамбульского плана действий по борьбе с коррупцией, но все еще существуют некоторые макроэкономические проблемы в его реализации.

Соответственно, любое правительство, чтобы обеспечить в стране развитие без коррупции, оставаться ведущим реформатором и борцом с коррупцией в регионе, должно разработать эффективные механизмы, с помощью которых можно бороться с более сложными и новыми видами коррупции. Поэтому разработка и реализация антикоррупционной политики должны быть прозрачными на всех этапах ее оценки.

Ключевые слова: Антикоррупционная политика, Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией, Индекс восприятия коррупции, Международные антикоррупционные соглашения, Конвенция ООН против коррупции, Конвенция ОЭСР против коррупции, Международные правовые документы, Стратегия антикоррупционной политики.

ՔՈՒՎԵՅԹԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ ՀԵՏՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԺԱՄԱՆԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՍՈՆԱ

ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտի առաջին կարգի տնտեսագետ
ելփոսո՝ songrigoryan966@gmail.com

Փոքր, բաց տնտեսություն ունեցող Քուվեյթը նավթի՝ աշխարհի խոշորագույն արտադրողներից և արտահանողներից մեկն է, որն ունի վեցերորդ խոշորագույն նավթային պահուստը: Նավթից կախված տնտեսությունը, նավթի արտադրությունը և վերամշակումը ներկայացնում են Քուվեյթի ՀՆԱ-ի ավելի քան 62% -ը և դրա արտահանման ավելի քան 90%-ը: Այն ՕՊԵԿ-ի անդամ է, և դրա նավթի արդյունահանումը կառավարվում է ամբողջությամբ պետական սեփականություն հանդիսացող «Քուվեյթ նավթային ընկերության» (KPC) միջոցով: Նավթարդյունաբերության ոչնչացումը և պատերազմից հետո սահմանված տնտեսական պարտամիջոցները բերեցին արտահանման եկամտի կորուստների: Քուվեյթի ՀՆԱ-ն նվազեց՝ 1989թ.-ի մոտավորապես 24 միլիարդ ԱՄՆ դոլարից հասնելով մինչև 10 միլիարդ ԱՄՆ դոլարի 1991 թվականին:

Հետազոտության հիմնական նպատակն է բացահայտել Քուվեյթում պատերազմից հետո առաջացած տնտեսական հետևանքները և տնտեսության վերականգման գործընթացները: Մոտավորապես 5 տարվա ընթացքում

Քուվեյթի տնտեսական ցուցանիշները վերականգնվեցին՝ գերազանցելով մինչ պատերազմը եղածը: Քուվեյթի տնտեսական վերականգնման արագությունը տպավորիչ է, չնայած նման չէ մյուս հայտնի հետպատերազմյան տնտեսական հրաշքներին:

Բանալի բառեր՝ տնտեսական հեղափոխություն, Պարսից ծոցի պատերազմ, հետպատերազմյան վերականգնում, ներդրումներ, խնայողություններ, ՀՆԱ, նավթային արդյունաբերություն:

MECHANISMS OF KUWAIT'S ECONOMIC REVOLUTION IN THE POST-WAR PERIOD

GRIGORYAN SONA

1st class Economist at the Institute of Economics named after M. Kotanyan
e-mail: songrigoryan966@gmail.com

Kuwait, with its small, open economy, is one of the world's largest oil producers and exporters with the sixth largest oil reserves. Oil-dependent economy, oil production and refining represent more than 62% of Kuwait's GDP and more than 90% of its exports. It is a member of OPEC, where oil production is managed entirely by the state-owned Kuwait Oil Company (KPC). The destruction of the oil industry and the economic sanctions imposed after the war led to a loss of export earnings. Kuwait's GDP collapsed from about \$ 24 billion in 1989 to \$ 10 billion in 1991.

The main purpose of the research is to find out the economic consequences of the war in Kuwait, the processes of economic recovery. In about five years, Kuwait's economic performance has recovered from pre-war levels. The speed of Kuwait's economic recovery is impressive, though not like other well-known post-war economic miracles.

Key words: Economic revolution, Gulf War, post-war recovery, investments, savings, GDP, oil industry.

МЕХАНИЗМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ КУВЕЙТА В ПОСЛЕВОЕННЫЙ ПЕРИОД

ГРИГОРЯН СОНА

*Институт экономики им. М. Котаняна НАН РА,
Экономист первого класса
электронная почта: songrigoryan966@gmail.com*

Кувейт с небольшой открытой экономикой – один из крупнейших мировых производителей и экспортеров нефти, занимающий шестое место по запасам нефти. Нефтяная экономика, добыча нефти и переработка составляют более 62% ВВП Кувейта – более 90% его экспорта. Он является членом ОПЕК, добыча нефти которой полностью управляется государственной Кувейтской нефтяной компанией. Разрушение нефтяной промышленности и экономические санкции, введенные после войны, привели к потере экспортных доходов. ВВП Кувейта сократился примерно с 24 миллиардов долларов в 1989 году до 10 миллиардов долларов в 1991 году.

Основная цель исследования – выяснить экономические последствия войны в Кувейте, процессы восстановления экономики. Примерно за пять лет экономические показатели Кувейта восстановились с довоенного уровня. Скорость восстановления экономики Кувейта впечатляет, хотя и не похож на другие известные послевоенные экономические чудеса.

Ключевые слова: экономическая революция, война в Персидском заливе, послевоенное восстановление, инвестиции, сбережения, ВВП, нефтяная промышленность.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱ-Ի ՍԵՂՈՆԱՅՆՈՒԹՅԱՆ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 2018-2020 ԹԹ.
ԵՌԱՄՍՅԱԿԱՅԻՆ ԿՏՐՎԱԾՔՈՎ**

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԳՈՀԱՐ

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր,

ՀԱԱՀ դասախոս

Էլփոստ՝ vardgohar@yandex.ru

ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ ՌԱԶՄԻԿ

ՀԱԱՀ դասախոս

Էլփոստ՝ razmik.aharonyan@mail.ru

Հոդվածում վերլուծվում է ՀՀ ՀՆԱ-ի դինամիկան 2012-2020 թվականների կտրվածքով, ինչպես նաև կադարվում է ՀՆԱ-ի սեզոնայնության վիճակագրական հետազոտություն 2018-2020թթ. համար եռամսյակային կտրվածքով: Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ՀՀ ՀՆԱ-ում սեզոնայնության

բարձր մակարդակի հայտ է գալիս յուրաքանչյուր տարվա վերջին երկու եռամսյակներում:

Բանալի բառեր՝ ՀՆԱ, շարժընթաց, սեզոնայնության ինդեքս, ազգային հաշիվների համակարգ:

STATISTICAL STUDY OF THE SEASONALITY OF THE GDP OF THE REPUBLIC OF ARMENIA IN 2018-2020, ON A QUARTERLY BASIS

VARDANYAN GOHAR

PHD in Economics, Professor

e-mail: vardgohar@yandex.ru

AHARONYAN RAZMIK

Lecturer

e-mail: razmik.aharonyan@mail.ru

The article analyzes the dynamics of the RA GDP in the period 2012-2020, as well as carries out a statistical study of the seasonality of GDP in 2018-2020 per quarter. Studies have shown that in the RA GDP a high level of seasonality is observed especially in the last two quarters of each year.

Key words: *GDP, dynamics, seasonality indices, system of national accounts.*

СТАТИСТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СЕЗОННОСТИ ВВП РА В 2018-2020 ГГ, НА ЕЖЕКВАРТАЛЬНОЙ ОСНОВЕ

ВАРДАНЯН ГОАР

Кандидат экономических наук, профессор

электронная почта: vardgohar@yandex.ru

АГАРОНЯН РАЗМИК

Преподаватель

электронная почта: razmik.aharonyan@mail.ru

В статье анализируется динамика ВВП РА в период 2012-2020 гг., а также произведено статистическое исследование сезонности ВВП в 2018-2020 гг. на квартальной основе. Исследования показывали, что высокий уровень сезонности в ВВП РА наблюдается особенно в последние два квартала каждого года.

Ключевые слова: ВВП, динамика, индексы сезонности, система национальных счетов.

**ՀՀ ՀՆԱ-ՈՒՄ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ
ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺԵՐԻ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ 2019-2020ԹԹ.**

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԳՈՀԱՐ

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր

էլփոստ՝ vardgohar@yandex.ru

ՔԵՇԻՇՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

Տնտեսագիտության թեկնածու, դասախոս

էլփոստ՝ keshishyan@inbox.ru

Սույն հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել 2019-2020թթ. ըստ եռամսյակների և տնտեսության առանձին ոլորտների ՀՆԱ-ում տեղ գտած կառուցվածքային տեղաշարժերը և դրանց իրական ծավալների փոփոխությունները, որոնք պայմանավորված են եղել COVID-19 համավարակով և արցախյան երկրորդ պատերազմով:

Վերլուծությունը ցույց է տվել, որ 2020 թվականին 2019 թվականի համեմատ գյուղատնտեսության մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում բոլոր եռամսյակներում ունեցել է իջեցման միտում: Յուրաքանչյուր տարի վերջինիս տեսակարար կշիռը իջել է 11,5%-ից մինչև 11,2%: 2020 թվականի 3-րդ և 4-րդ եռամսյակներում նախորդ տարվա նույն եռամսյակների համեմատ, մասնակիորեն ՀՆԱ-ում կրճատվել է ապրանքների և ծառայությունների տեսակարար կշիռը, դրան զուգահեռ ՀՆԱ-ում բարձրացել է արդյունաբերության և շինարարության տեսակարար կշիռը: Արդյունաբերության ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը սկսել է իջնել 2020 թվականի երկրորդ եռամսյակից սկսած: 2020 թվականին 2019 թվականի համեմատ արդյունաբերության ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը իջել է 1,7 տոկոսային կետով: Ծառայությունների ոլորտում բացահայտորեն նկատվում է տնտեսական անկում:

Բանալի բառեր ՀՆԱ-ի ֆիզիկական ծավալի ինդեքս, ՀՆԱ-ի անվանական ծավալ, ավելացված արժեք, տոկոսային կետ, տնտեսական անկում, COVID-19, պանդեմիա, արցախյան երկրորդ պատերազմ:

THE STATISTICAL ANALYSIS OF THE REAL VOLUMES AND THE STRUCTURAL SHIFTS OF THE MAIN SPHERES OF ECONOMY IN RA GDP IN 2019-2020

YARDANYAN GOHAR

PHD in Economics, Professor

e-mail: vardgohar@yandex.ru

KESHISHYAN GEVORG

PHD in Economics, Lecturer

e-mail: keshishyan@inbox.ru

The main purpose of this research is to study the structural shifts of the share of separate spheres of economy in GDP and the changes of real volume of GDP in 2019-2020 by quarters conditioned by COVID-19 and the second Artsakh war. As the analysis showed, in comparison with 2020, in 2019 the share of agriculture in GDP decreased in all quarters. Annually its share decreased from 11.5% to 11.2%. In 2020, comparing the 3rd and 4th quarters with the same quarters of the previous year, the share of trade and services in GDP particularly decreased, parallely the shares of industry and construction in GDP increased. The volume index of industry decreased starting with the 2nd quarter of 2020. In 2020, compared with 2019, the volume index of industry decreased by 1.7 percentage point. The economic downturn has been obviously noticed in the sphere of services.

Key words: *the volume index of GDP, nominative volume of GDP, Gross value added, percentage point, economic downturn, COVID-19 pandemic, the 2nd Artsakh war.*

СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕАЛЬНЫХ ОБЪЕМОВ СФЕР ЭКОНОМИКИ И ИХ СТРУКТУРНЫХ СДВИГОВ В ВВП В 2019-2020 ГОДАХ В РА

ВАРДАНИЯН ГОАР

Кандидат экономических наук, профессор

электронная почта: vardgohar@yandex.ru

КЕШИШЯН ГЕВОРГ

Кандидат экономических наук, преподаватель

электронная почта: keshishyan@inbox.ru

Основная цель исследования - изучить структурные сдвиги доли отдельных сфер экономики в ВВП и изменение реального объема ВВП в 2019-2020 годах по кварталам, обусловленным COVID-19 и второй арцахской войной. Как показал

анализ, в 2020 году по сравнению с 2019 годом доля сельского хозяйства в ВВП снизилась во всех кварталах. Ежегодно его доля снижалась с 11,5% до 11,2%. В 2020 году в 3-м и 4-м кварталах по сравнению с аналогичными кварталами прошлого года, в частности, снизился удельный вес торговли и услуг в ВВП, параллельно повысился удельный вес промышленности и строительства в ВВП. Индекс физического объема промышленности снижался со 2 квартала 2020 года. В 2020 году по сравнению с 2019 годом индекс физического объема промышленности снизился на 1,7 процентного пункта. В сфере услуг явно заметен экономический спад.

Ключевые слова: индекс физического объема ВВП, номинальный объем ВВП, добавленная стоимость, процентный пункт, экономический спад, COVID-19 пандемия, 2-я арцахская война.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР УПРАВЛЕНИЯ ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИЙ МОБИЛЬНОЙ СВЯЗИ РА)

ТКАЧЕНКО АНЖЕЛА

Аспирант РАУ

электронная почта: tkanjela@gmail.com

Интеграция стран в мировую экономику возможна при наличии ряда факторов. Считаем ключевым из них разрешение ряда вопросов по инновационным процессам, в частности в сфере мобильной связи. Цель статьи - обосновать связь между увеличением уровня рентабельности и активной инновационной политикой. Инновационная активность предполагает способность и готовность к созданию и применению новых продуктов, большее количество которых наблюдается в сфере мобильной связи.

Ключевые слова: инновационные процессы, мобильная связь, подрывные инновации, эффективность производства, показатели рентабельности, анализ финансового состояния.

**ՆՈՐԱՄՈՒԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ ՈՐՊԵՍ ԱՌԱՆՑՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄ
(ՀՀ բջջային կապի ընկերությունների օրինակով)**

ՏԿԱՉԵՆԿՈ ԱՆԺԵԼԱ

ՀՌՀ ասպիրանտ
էլփոստ՝ tkanjela@gmail.com

Պետության ինտեգրումը միջազգային տնտեսության մեջ հնարավոր է մի շարք գործոնների առկայության դեպքում: Այդ գործոններից մեկը նորամուծական գործընթացի որոշակի հարցերի լուծումներն են մասնավորապես բջջային կապի ոլորտում:

Այս հոդվածի նպատակն է հիմնավորել շահութաբերության մակարդակի ավելացման և ակտիվ նորամուծական քաղաքականության կապը: Նորարարական ակտիվությունը ենթադրում է նոր ապրանքներ ստեղծելու և օգտագործելու ունակություն և պատրաստակամություն, որոնց մեծ մասը դիտարկելի է բջջային կապի ոլորտում:

***Բանալի բառեր՝** նորարարական գործընթացներ, բջջային կապ, նորամուծություններ, արտադրության արդյունավետություն, շահութաբերության ցուցանիշներ, ֆինանսական վերլուծություն:*

**INNOVATION PROCESSES AS A KEY FACTOR TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF
MANAGEMENT OF ECONOMIC ACTIVITY
(BY THE EXAMPLE OF MOBILE COMPANIES OF RA)**

TKACHENKO ANZHELA

PhD, RAU
e-mail: tkanjela@gmail.com

The integration of countries into the world economy is possible in the presence of a number of factors. Resolving a number of issues on innovative processes in the field of mobile communications is considered as a key factor. The purpose of the article is to substantiate the relationship between the level of profitability and innovation policy. Innovative activity implies the ability and willingness to create and use new products, a large number of which are observed in the field of mobile communications.

Key words: innovation processes, mobile communications, disruptive innovations, production efficiency, profitability indicators, financial analysis.

**ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

ԱՍԱՏՐՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ

ԳՊՀ դասախոս

էլիոստ՝ r.asatryan@gsu.am

Անկախության ձեռք բերումից հետո Հայաստանի տնտեսությունը գտնվում էր անցումային, ճգնաժամային փուլում: Ինչպես անցումային փուլում գտնվող բոլոր երկրներում, Հայաստանում ևս գործարար միջավայրի վրա ազդում են տնտեսական բարեփոխումները, որոնք պայմանավորված են հարկային դաշտի պարզեցման, հարկային օրենքներում տարբերությունների նվազեցման, մրցակցային հավասար միջավայրի ձևավորման, տնտեսավարող սուբյեկտների և պետության համագործակցության հանգամանքներով: Չնայած մինչև օրս իրականացված դրական փոփոխություններին, հանրապետությունում դեռևս գոյություն ունեն բազմաթիվ հիմնախնդիրներ, որոնք կաշկանդում են բարենպաստ գործարար միջավայրի ձևավորմանը: Ի թիվս դրանց, կարելի է ընդգծել հարկերի վճարման, վարկերի տրամադրման, ներդրողների շահերի պաշպանության հետ կապված խնդիրները, որոնք պայմանավորված են նաև կոռուպցիոն ռիսկերով, սրվերային տնտեսությամբ, գործազրկության բարձր մակարդակով, եկամուտների անհավասարաչափ բաշխմամբ, հարկային վարչարարությամբ, անհավասար մրցակցային պայմաններով և այլն:

Բանալի բառեր՝ գործարար միջավայր, անցումային տնտեսություն, հարկային վարչարարություն, տեսչական բարեփոխումներ, էլեկտրոնային կառավարում:

FORMATION OF BUSINESS ENVIRONMENT IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

ASATRYAN RUZANNA

GSU Lecturer

e-mail: r.asatryan@gsu.am

The economy of Armenia was in a transitional, crisis phase after gaining independence. As in all countries in transition, the business environment in Armenia is also affected by economic reforms which are conditioned by the circumstances of tax field simplification, reduction of misinterpretations in tax laws, the creation of a competitive environment, the cooperation of economic entities and the state. Despite the positive changes made so far, there are still many problems in the country that hinder the creation of a favorable business environment. Among them, we can emphasize the issues related to paying taxes, providing loans, protecting the interests of investors which are conditioned by corruption risks, shadow economy, high level of unemployment, unequal distribution of income, tax administration, unequal competitive conditions, etc.

Key words: *business environment, transition economy, tax administration, inspection reforms, e-government.*

ФОРМИРОВАНИЕ ДЕЛОВОЙ СРЕДЫ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

АСАТРЯН РУЗАННА

Преподаватель ГГУ

электронная почта: r.asatryan@gsu.am

После обретения независимости экономика Армении оказалась в переходном, кризисном периоде. Как и во всех странах, находящихся в переходном периоде, так и в Армении, на бизнес-среду влияют экономические реформы, обусловленные следующими обстоятельствами – упрощение налогового поля, снижение разнотчений в налоговых законах, формирование равной конкурентной среды, сотрудничество хозяйствующих субъектов и государства. Несмотря на положительные перемены, в Республике по-прежнему существуют проблемы, препятствующие формированию благоприятной деловой среды. К ним можно отнести проблемы с выплатой налогов, с предоставлением кредитов, с защитой интересов инвесторов, обусловленные, в том числе, коррупционными рисками, теневой экономикой, высоким уровнем безработицы, неравномерным распределением доходов, налоговым администрированием, неравными конкурентными условиями и т. д.

Ключевые слова: *бизнес-среда, переходная экономика, налоговое администрирование, инспекционные реформы, электронное управление.*

**ՎԵՐԱԾՆՆԴԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻԲՐԵՎ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՊՐՈԲԼԵՄ**

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐԱ

*Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԳՊՀ հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի դասախոս,
ԵՊՀ արտասահմանյան գրականության ամբիոնի դասախոս
Էլփոստ՝ arakelyan48@yandex.com*

**Հոդվածում համեմատական գրականագիտության տեսանկյունից
դիտարկվում են Վերածննդի պայմամշակութային առանձնահատկությու-
նները, արևելյան և արևմտյան Վերածնունդների բնութագրական
գծերը, արևմտյան Վերածննդի զարգացման էտապները և բուն Վերածննդի
շրջանում ազգային գրականությունների տիպաբանությունը:**

Բանալի բառեր՝ Վերածնունդ, անտիկականություն, միջնադար,
արևելյան Վերածնունդ, կարոլինգյան Վերածնունդ, հելլենիզմ, մշակույթի
ծաղկում, հումանիզմ:

**RENAISSANCE LITERATURE AS A PROBLEM OF COMPARATIVE LITERATURE
STUDIES**

ARAKELYAN ARA

*Doctor of Philology, Professor
GSU Lecturer*

*Lecturer of the Chair of Foreign Literature, YSU
e-mail: arakelyan48@yandex.com*

The article examines the historical and cultural features of Renaissance from the point of view of comparative literature studies, the characteristic features of Eastern and Western Renaissance, the stages of development of Western Renaissance and the typology of national literatures.

Key words: *Renaissance, antiquity, middle ages, eastern renaissance, Carolingian renaissance, hellenism, flourishing culture, humanism.*

**ЛИТЕРАТУРА РЕНЕССАНСА КАК ПРОБЛЕМА СРАВНИТЕЛЬНОГО
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ**

АРАКЕЛЯН АРА

Доктор филологических наук, профессор,
преподаватель ГГУ,
преподаватель кафедры зарубежной литературы ЕГУ
электронная почта: arakelyan48@yandex.com

В статье рассматриваются историко-культурные особенности Возрождения с точки зрения сравнительной литературы, характерные черты восточного и западного Возрождений, этапы развития западного Возрождения и типология национальных литератур.

Ключевые слова: Возрождение, античность, средние века, восточное Возрождение, каролингское возрождение, гелленизм, расцвет культуры, гуманизм.

**ՄՈՐ ԿԵՐՊԱՐԸ ՀՐԱՆՏ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆԻ «ԱՇՆԱՆ ԱՐԵՎ» ԵՎ ԹՈՄԱՍ ՎՈՒԼՖԻ «ԵՐԿՐԻ ՈՍՏԱՅՆԸ» ՎԻՊԱԿՆԵՐՈՒՄ
(համեմատական վերլուծության փորձ)**

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՎԱԶԱԳԱՆ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԳԴՀ հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչ
Էլփոստ՝ vachik_grigoryan@mail.ru

ԲԱԴՈՅԱՆ ԱՐՓԻՆԵ

Գավառի պետական համալսարան, բանասիրական ֆակուլտետի
հայոց լեզվի և գրականության բաժնի մագիստրատուրայի առաջին
կուրսի ուսանողուհի
Էլփոստ՝ badoyan.arpine@mail.ru

Հայ և համաշխարհային գրականության մեջ հաճախ են անդրադարձել մշտապես արդիական թեմաներից մեկին՝ կյանքի սկիզբ հանդիսացող մոր կերպարին: Հոգվածում փորձել ենք քննել մոր կերպարն ըստ Հրանտ Մաթևոսյանի «Աշնան արև» և Թոմաս Վուլֆի «Երկրի ոստայնը» վիպակների: Հայ գրականության երևելին՝ Հրանտ Մաթևոսյանը, և ամերիկյան գրականության հսկան՝ Թոմաս Վուլֆը, իրենց վիպակներում ներկայացնում են մոր այնպիսի կերպար, առանց որի դժվար է պարկերացնել գյուղը, երկիրը,

մարդկությունը և առհասարակ կյանքը: Այս վիպակներում մայրը դառնում է ոչ միայն նպատակ, այլ նաև միջոց՝ գոյի խնդիրների արժարժման համար:

Բանալի բառեր՝ մոր կերպար, Հրանտ Մաթևոսյան, «Աշնան արև», Թոմաս Վուլֆ, «Երկրի ոստայնը», զուգահեռներ:

THE IMAGE OF MOTHER IN NOVELS “AUTUMN SUN” BY HRANT MATEVOSYAN AND “THE WEB AND THE ROCK” BY THOMAS WOLFE

GRIGORYAN VACHAGAN

Doctor of Philology, Professor

The Head of the Chair of Armenian Language and Literature, GSU

e-mail: vachik_grigoryan@mail.ru

BADOYAN ARPINE

1st-year MA student of the Department of Armenian Language and Literature,

Faculty of Philology, Gavar State University

e-mail: badoyan.arpine@mail.ru

One of the current topics in the Armenian and world literature which is always referred to, is the image of mother who is the beginning of life. The image of mother in novels “Autumn Sun” by Hrant Matevosyan and “The Web and the Rock” by Thomas Wolfe is examined in the article. Prominent Armenian writer Hrant Matevosyan and outstanding American writer Thomas Wolfe in their novels present an image of mother without whom it is difficult to imagine the village, the country, the humanity and the life in general. In these novels, mother becomes not only a goal, but also a means for raising issues of existence.

Key words: *The image of mother, Hrant Matevosyan, “Autumn Sun”, Thomas Wolfe, “The Web and the Rock”, parallels.*

ОБРАЗ МАТЕРИ В ПОВЕСТЯХ ГРАНТА МАТЕВОСЯНА “ОСЕННЕЕ СОЛНЦЕ” И ТОМАСА ВУЛЬФА “ПАУТИНА ЗЕМЛИ”

ГРИГОРЯН ВАЧАГАН

Доктор филологических наук, профессор,

Заведующий кафедрой армянского языка и литературы ГГУ

электронная почта: vachik_grigoryan@mail.ru

БАДОЯН АРПИНЕ

Студентка первого курса магистратуры
отделения армянский язык и литература, филологического факультета
ГГУ
e-mail: badoyan.arpine@mail.ru

В армянской и мировой литературе часто упоминается одна из всегда актуальных тем – образ матери, являющейся началом жизни. В статье мы попытались исследовать образ матери в повестях Гранта Матевосяна “Осеннее солнце” и Томаса Вульфа “Паутина земли”. Выдающийся армянский писатель Грант Матевосян и великий американский писатель Томас Вольф в своих повестях представляют такой образ матери, без которого сложно было бы представить деревню, страну, человечество, и, в целом, жизнь. В этих повестях мать становится не только целью, но и средством решения проблем существования.

Ключевые слова. Образ матери, Грант Матевосян, “Осеннее солнце” Томас Вульф, “Паутина земли”, параллели.

ՇԱՐԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

ԱՍՈՅԱՆ ԹԱԹՈՒԼ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի դեկան
Էլփոստ՝ asoyan.60@mail.ru

ԱՍՈՅԱՆ ԻՐԻՆԱ

Գեղարքունիքի մարզի Ակունք գյուղի միջնակարգ դպրոցի
հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի
Էլփոստ՝ irina.asoyan2018@mail.ru

Հանրակրթական դպրոցներում ուսուցման արդյունավետության բարձրացման խնդիրները միշտ էլ պետության ուշադրության կենտրոնում պետք է լինեն: Հասարակական առաջընթացը մարդու կենսագործունեության բոլոր բնագավառներում պահանջում է նոր վերաբերմունք և մոտեցում ցուցաբերել կրթական ոլորտի նկատմամբ, մշակել ուսուցման կազմակերպման նոր ծրագրեր, տեխնոլոգիաներ ու մոդելներ:

Այն հանգամանքը, որ ՀՀ-ում ուսուցման լեզուն հայերենն է, պահանջում է ավելի լուրջ ուշադրություն դարձնել հայոց լեզվի դասավանդման հարցերին՝

հասկանալով, որ մյուս առարկաների ծրագրային նյութերի յուրացման հիմքը հայոց լեզվի իմացությունն է:

Նկատի ունենալով վերը նշվածը՝ հողվածում քննվում են հայոց լեզվի ուսուցման հետ կապված որոշ հարցեր՝ նպատակ ունենալով ցուցադրել գործընթացի առանձնահատկությունները: Մասնավորապես շարահյուսական գիտելիքների ուսուցումը պետք է զուգակցել լեզվի կառուցվածքային մյուս բաղադրիչների հետ, ապահովել գիտելիքների գիտականությունը, համակարգայնությունը, համակողմանիությունը, մարչելիությունը և այլն: Դա պայմանավորված է նրանով, որ շարահյուսության ուսումնասիրության կենտրոնում նախադասությունն է, առանց որի հնարավոր չէ մտքեր արտահայտել և հաղորդակցում իրականացնել:

Բանալի բառեր՝ լեզու, քերականություն, նախադասություն, գիտելիք, ուսուցում հայոց լեզու, առարկայական ծրագիր, բառակապակցություն, նախադասության անդամ:

ON SOME ISSUES OF TEACHING SYNTAX CONSTRUCTIONS IN MIDDLE SCHOOL

ASOYAN TATUL

PhD in Philology, Associate Professor,

Dean of the Faculty of Philology, GSU

e-mail: asoyan.60@mail.ru

ASOYAN IRINA

Teacher of the Armenian Language and Literature

at the Secondary School of Akunk, Gegharkunik region

e-mail: irina.asoyan2018@mail.ru

Improving the effectiveness of teaching in public schools should always be at the center of government attention. Social progress in all spheres of human life requires a new attitude and approach to the educational sphere, development of new programs, technologies and models for the organization of education.

The fact that the language of instruction in the RA is Armenian requires more serious attention to the issues of teaching the Armenian language, realizing that the basis for mastering the educational program while studying other subjects is the knowledge of the Armenian language.

Considering the above mentioned, some issues related to teaching the Armenian language in order to show the features of the process are discussed in the article. Particularly, to ensure the assimilation of students' knowledge of the syntactic system

of the language, it is necessary to combine the study of syntactic structures with other structural components of the language, ensuring the scientific nature of knowledge, consistency, completeness, accessibility, etc.

Key words: *language, grammar, sentence, knowledge, teaching, Armenian language, educational program, word combination, sentence member.*

О ВОПРОСАХ ОБУЧЕНИЯ СИНТАКСИЧЕСКИМ ЗНАНИЯМ В СРЕДНИХ КЛАССАХ

АСОЯН ТАТУЛ

*Кандидат филологических наук, доцент,
Декан филологического факультета ГГУ*
электронная почта: asoyan.60@mail.ru

АСОЯН ИРИНА

*Учительница армянского языка и литературы средней школы
села Акунк Гегаркуникской области*
электронная почта: irina.asoyan2018@mail.ru

Вопросы повышения эффективности обучения в государственных школах всегда должны быть в центре внимания государства. Общественный прогресс во всех сферах жизнедеятельности человека требует нового отношения и подхода к образовательной сфере, разработки новых программ по организации обучения, технологий и моделей. То обстоятельство, что в РА языком обучения является армянский, требует более серьезного внимания к вопросам преподавания армянского языка, понимая, что основой освоения образовательной программы при изучении других предметов является знание армянского языка. Учитывая вышесказанное, в статье рассматриваются некоторые вопросы, связанные с обучением армянскому языку, с тем, чтобы продемонстрировать особенности процесса. В частности, с целью обеспечения усвоения учащимися знаний о синтаксической системе языка, необходимо сочетать изучение синтаксических конструкций с другими структурными компонентами языка, обеспечивая научность знаний, системность, полноту, доступность и т. д:

Ключевые слова: *язык, грамматика, предложение, знание, обучение, армянский язык, образовательная программа, словосочетание, член предложения.*

ԲԱՌԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՏԵՓԱՆՈՍ
ՊԱԼԱՍԱՆՅԱՆԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՎԱՐՍԻԿ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,

ԳՊՀ դասախոս

Էլփոստ՝ varsik.nersisyan@mail.ru

Արևելահայ աշխարհաբարի գիտական ուսումնասիրության գործում մեծ դեր է խաղացել նշանավոր հայագետ Սյրեփանոս Պալասանյանը (1837- 1889), որի աշխատությունները նվիրված են ինչպես հայոց լեզվին, այնպես էլ գրականությանն ու պարմությանը: Մեր ուսումնասիրության նպատակն է բացահայտել աշխարհաբարի բառակազմության ուսմունքի ձևավորման նախադրյալներն ու հիմքերը՝ մասնավորապես քննելով բառակազմության հարցերի արտացոլումը Սյրեփանոս Պալասանյանի աշխատություններում:

Սյր. Պալասանյանը բառակազմության հարցերին անդրադարձել է ինչպես «Ընդհանուր տեսության արելեւեան նոր գրաւոր լեզուի հայոց», այնպես էլ «Քննական քերականութիւն մայրենի լեզուի» աշխատություններում: Որոշակի հետաքրքրություն են ներկայացնում առանձին խոսքի մասերին վերաբերող հարվածները, որոնց հանգամանորեն անդրադարձել ենք հոդվածում: Ածանցավոր բառերի դեպքում գործածում է ածանցական բառեր կամ ածանցյալ բառեր եզրույթները, ինչպես դա անում էր Այտընյանը:

Ընդհանուր առմամբ՝ Պալասանյանի աշխատություններում ուշագրավ նորամուծություններ չկան. կարելի է ասել, որ լեզվաբանն ի մի է բերել և ամբողջացրել արևելահայերենի բառակազմության հիմնական օրինաչափությունները՝ այդպիսով հիմք դնելով արևելահայ նոր գրական լեզվի այս բաժնի մշակմանը՝ երբեմն ցույց տալով նաև տարբերությունները հին գրական հայերենի նույն իրողությունների համեմատությամբ:

Բանալի բառեր՝ Բառակազմություն, Սյրեփանոս Պալասանյան, արևելահայերեն, արմատ, ածանցական մասնիկ, պարզ բառեր, բարդ բառեր, ածանցական կամ ածանցյալ բառեր, խոսքի մասեր:

ANALYZING WORD FORMATION ISSUES IN STEPANOS PALASANYAN'S WORKS

NERSISYAN VARSIK

PHD,

Associate Professor, GSU lecturer

A prominent researcher Stepanos Palasanyan (1837- 1889) played an enormous role in the scientific study of Eastern Armenian ashkharhabar (Contemporary Armenian language). Palasanyan's works are devoted not only to the Armenian language, but to the Armenian literature and culture as well. The goal of this research is to find out the preconditions and basis of the development of the word formation study of ashkharhabar (Contemporary Armenian).

The word formation issues were discussed in Palasanyan's works "The general theory of Eastern Armenian written language" («Ընդհանուր տեսութիւն արեւելեան նոր գրաւոր լեզուի հայոց») and "Analitical grammar of the mother tongue" («Քննական քերականութիւն մայրենի լեզուի»). Several fragments of these works concerning some parts of speech are of particular interest to us. These fragments have been discussed in the given paper. To name the affixal words, Palasanyan, like Aydinian, applies the terms **ածանցական բառեր** or **ածանցյալ բառեր**.

On the whole, in Palasanyan's works there is no significant novelty in the sphere of word formation: one can claim, that the linguist compiled and summarized the main patterns of the word formation of Eastern Armenian, launching the development of the new literary version of Eastern Armenian and sometimes demonstrating the differences between similar realia of the Ancient Armenian literary language.

Key words: *Word formation (word building), Stepanos Palasanyan, Eastern Armenian language, root, affix, simple words, compound words, affixal words, parts of speech.*

АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ТРУДАХ СТЕПАНОСА ПАЛАСАНИЯНА

НЕРСИСЯН ВАРСИК

Кандидат филологических наук, доцент,

Преподаватель ГГУ

электронная почта: varsik.nersisyan@mail.ru

В деле научного изучения восточноармянского ашхарабара (новоармянского языка) большую роль сыграл выдающийся арменовед Степанос Паласаниян (1837-1889), труды которого посвящены как армянскому языку, так и армянской литературе и культуре. Целью нашего исследования является выявление

предпосылок и основ формирования учения о словообразовании ашхарабара (новоармянского языка).

К проблемам словообразования Степанос Паласанян обращался в своих трудах “Общая теория нового восточноармянского письменного языка” («Ընդհանուր տեսություն արեւելեան նոր գրաւոր լեզուի հայոց») и “Аналитическая грамматика родного языка” («Քննական քերականություն մայրենի լեզուի»).

Определенный интерес представляют отрывки, относящиеся к отдельным частям речи, которые детально рассмотрены нами в данной статье. К аффиксальным словам, как и Айтынян, он применяет термины **ածանցական բառեր** или **ածանցյալ բառեր**.

В целом, в трудах Паласаняна нет заслуживающих внимания новшеств в области словообразования: можно сказать, что лингвист собрал и обобщил основные закономерности словообразования восточноармянского языка, таким образом положив начало разработке нового литературного восточноармянского языка, иногда демонстрируя также различия в сравнении с реалиями древнеармянского литературного языка.

Ключевые слова: Словообразование, Степанос Паласанян, восточноармянский язык, корень, аффикс (аффиксальная частица), простые слова, сложные слова, аффиксальные слова, части речи.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՐԿԵՍՏԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

ԲԱԳՈՅԱՆ ԱԼԼԱ

ԳՊՀ դասախոս

Էլվիսսո՝ allabagoyan@mail.ru

ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ

Ծովազարդ գյուղի միջնակարգ դպրոցի դասվար

Էլվիսսո՝ narine.narine.khachatryan@gmail.com

Ժողովրդական բանավեստի դաստիարակիչ դերը կարևորվել է բոլոր ժամանակներում: Ակնհայտ է նրա բարերար ազդեցությունը երեխայի մտավոր և բարոյական զարգացման, մտահորիզոնի և երևակայության ընդլայնման, աշխարհայացքի ձևավորման, բառապաշարի հարստացման և այլ գործընթացներում, ուստի բանահյուսական տարբեր ժանրերի կիրառումը

կրտսեր դպրոցի դասագրքերում ընդունված մշակույթ է ինչպես անցյալի, այնպես էլ արդի հայ մանկավարժության մեջ: Ուսումնասիրելով 19-րդ դարակեսից մինչև մեր օրերը հրատարակված մի շարք այբբենարաններ և ընթերցանության դասագրքեր՝ մեզ հաջողվել է բացահայտել բանահյուսական փարբեր ժանրերի բացառիկ դրսևորումներ, որոնք փոխանցում են ժամանակի շունչն ու ազգային կյանքի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև օրինաչափություններ, որոնք համընդհանուր են, բնորոշ նաև այլ ժողովուրդների:

Մեր հոգվածի նպատակն է ներկայացնել ժողովրդական բանահյուսության նմուշների դրսևորումները ներկայիս ու նախորդ հարյուրամյակների ընթացքում ստեղծված և գործածված մի շարք այբբենարաններում և ընթերցարաններում, ինչպես նաև քննարկել դրանց մարտուցման ժամանակակից մեթոդները փարբերական դպրոցում:

Բանալի բառեր՝ ժողովրդական բանավեստ, փարբերական դպրոց, այբբենարան, առած, ասացվածք, հանելուկ, շուրասելուկ, առակ, հեքիաթ, մեթոդ:

PECULIARITIES OF THE STUDY OF FOLK ART AT ELEMENTARY SCHOOL

BAGOYAN ALLA

GSU lecturer

e-mail: allabagoyan@mail.ru

KHACHATRYAN NARINE

Teacher of Tsoyazard Secondary School

e-mail: narine.narine.khachatryan@gmail.com

Folk art, being one of the basic values of Armenian and world culture, has been involved and is widely used today in the teaching process of a modern elementary school. First, folk art is used as an effective teaching material for literacy and speech development lessons for elementary schoolchildren, as well as for literary reading lessons. Second, folklore accompanies the child at various stages of his/her development. Third, folklore is relevant in the context of aesthetic, spiritual and moral education and development of elementary schoolchildren.

Studying a number of primers and textbooks for reading published from the 19th century to the present day, we were able to discover unique manifestations of various genres of folklore that convey the spirit of the time and the features of national life, as well as patterns that are common to other people.

The purpose of the article is to present the manifestations of folklore in a number of primers and books created and used during the present and previous

centuries, as well as to provide modern methods for studying folklore genres in elementary school.

Key words: *folk art, elementary school, primer, saying, proverb, riddle, tongue twister, fable, fairy tale, method.*

СПЕЦИФИКА ИЗУЧЕНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ УСТНОГО НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

БАГОЯН АЛЛА

Преподаватель ГГУ

электронная почта: allabagoyan@mail.ru

ХАЧАТРЯН НАРИНЕ

Учитель начальных классов

средней школы села Цовазарт

электронная почта: narine.narine.khachatryan@gmail.com

Устное народное творчество, являясь одной из базовых ценностей армянской и мировой культуры, было задействовано и сегодня широко используется в учебно-воспитательном пространстве современной начальной школы. Устное народное творчество, во-первых, используется как эффективный учебный материал для уроков обучения грамоте и развития речи младших школьников, а также для уроков литературного чтения. Во-вторых, фольклор сопровождает ребенка на различных этапах его развития. В-третьих, фольклор актуален в контексте эстетического, духовного и нравственного воспитания и развития детей младшего школьного возраста.

Изучив ряд букварей и учебников для чтения, изданных с XIX века до наших дней, нам удалось обнаружить уникальные проявления различных жанров фольклора, передающие дух времени и особенности национальной жизни, а также закономерности, которые универсальны и свойственны другим народам.

Цель данной статьи – представление фольклорного материала в ряде букварей и книг по чтению, созданных и использованных в течение нынешних и прошлых столетий, а также практическое обоснование методики изучения фольклорных жанров в начальной школе.

Ключевые слова: *устное народное творчество, начальная школа, букварь, пословица, поговорка, загадка, скороговорка, басня, сказка, метод.*

**ԺՈՂՈՎՐԴԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՐՏԱՑՈԼՈՒՄԸ ԲԱՆԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ
ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐՈՒՄ
(թաղման ծես)**

ՀԱՅՐԻՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի
բանահյուսության տեսության և պատմության բաժնի գիտաշխատող
էլիոստ՝ hayriyan.1976@mail.ru*

*Բանագիտության կենտրոնական խնդիրներից մեկը բանահյուսություն-
ծես փոխառնչությունների պարզաբանումն է: Ժողովրդական հեքիաթներում
պահպանվել են տարաբնույթ ծեսերի և սովորությունների հետքեր, դրվագային
և ամբողջական նկարագրություններ: Արժեքավոր են հատկապես ծիսական
գործողությունների մշակված հերթականությունն ու կուռ
ամբողջականությունը ներկայացնող նմուշները: Հետևաբար հեքիաթային
մոտիվների ծագումնաբանությունը հաճախ հստակեցվում է համեմատական
քննությամբ: Անհատի մահը սոցիալական երևույթ է, որը կարող է ներազդել
մահացողի հետ կապված բոլոր մարդկանց կյանքի հետագա ընթացքի, նրանց
կենսական նպատակների, հավակնությունների, անհատական ողջ
կենսափոխության ու բարոյականության վրա: Մահվան
անխուսափելիության գիտակցումը, ներթափանցելով կյանքի բոլոր ոլորտներ,
տարբեր դրսևորումներով ներկա է ամենուր (կրոն, գիտություն, արվեստ,
կրթություն, բանահյուսություն, ծիսահավատալիքային համակարգեր և այլն)՝
հանդիսանալով քաղաքակրթության զարգացման ցուցիչ: Օսվալդ Շպենգլերը,
օրինակ, մատնանշելով մահվան ահռելի նշանակությունը
քաղաքակրթությունների հարընթացում, ընդգծում է, որ մահը մշակույթի
հիմքն է, որ մահվան մասին նոր գաղափարը ծնում է նոր մշակույթ՝
Հետևաբար մշակութային ուշագրավ այս երևույթի պարմական զարգացման
բոլոր փուլերի և կենցաղավարման յուրակերպ ձևերի ուսումնասիրությունը
պահանջում է միջգիտակարգային մոտեցումներ: 19-րդ դարավերջից ի վեր,
երբ Գեորգի Շոբլը (1872—1948) խոսեց թանաթոլոգիական խնդիրների
համապարփակ ուսումնասիրության անհրաժեշտության մասին, մի շարք
գիտաճյուղեր փորձում են մինչ օրս սպառիչ պատասխաններ տալ սգո ծեսերի
հետ առնչվող բազմաթիվ հարցերի, որոնցից անմասն չէ նաև
բանագիտությունը՝ բանահյուսական տարբեր ժանրերում ամբարված
հսկայական փաստանյութի հետազոտությամբ: Մեր նպատակն է հայկական*

¹ Боканова А. А., Горьковая И. А., Психология страха смерти: теория и практика, Санкт-Петербург, Изд.-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2014, с. 18-19.

ազգային հարուստ հեքիաթանյութի միջոցով պարզել պատմական տարբեր շրջափուլերին բնորոշ թաղման արարողությունների տարբեր, օրինաչափություններ ու առանձնահատկություններ:

Բանալի բառեր՝ բանագիտություն, ծես, թաղում, սգերգ, հեքիաթ, ծիսակարգ, զոհաբերություն:

REPRESENTATION OF DEMOGRAPHICAL DATA IN FOLKLORE AND LITERARY FAIRY TALES (FUNERAL RITUAL)

HAYRIYAN LUSINE

*PhD in Philological Sciences,
Researcher at the Institute of Archeology and Ethnography
of the National Academy of Sciences
e-mail: hayriyan.1976@mail.ru*

One of the central tasks of the folklore science is the clarification of folklore-ritual interactions. Traces of various rituals and customs, episodic and complete descriptions have been preserved in folk tales. The realization of the inevitability of death, penetrating all spheres of life, with different manifestations, is present everywhere (religion, science, art, education, folklore and ritual systems, etc.), becoming an indicator of the development of civilization. In some fairy tale plots there are fragments related to the funeral ritual. There have been preserved “Complete descriptions of the funeral rites” and many elements of the mourning. Certain elements of the funeral rite have been preserved, for example, in the “Tale of Tapagyo” where there is a talk of an ancient rite of being buried with a husband. The fairy tale “Dead Angel” written by Tigran Navasardyan presents the funeral ceremonies of a young man and an old man, being somehow different from each other. Tumanyan's “Death of Kikos” with its folk versions is distinguished by episodes of lamentation. The ancient notions of death preserved in Armenian folk tales and their literary elaborations, beliefs, descriptions of different stages of the funeral ceremony are extremely valuable for thanatological research.

Key words: Folklore science, ritual, funeral, mourning, fairy tale, rite, sacrifice.

ОТРАЖЕНИЕ ЭТНОГРАФИЧЕСКИХ ДАННЫХ В ФОЛЬКЛОРЕ И ЛИТЕРАТУРНЫХ СКАЗКАХ (ПОХОРОННЫЙ ОБРЯД)

ԱՊՐԻՅԱՆ ԼՍՏԻՆԵ

Кандидат филологических наук,

Научный сотрудник Национальной академии наук Республики Армения

(Институт археологии и этнографии)

электронная почта: hayriyan.1976@mail.ru

Одна из центральных задач фольклористики – выяснение фольклорно-ритуальных взаимодействий. В народных сказках сохранились следы различных обрядов и обычаев (эпизодические и полные описания). Осознание неизбежности смерти, пронизывающее все сферы жизни, с различными проявлениями, присутствует повсюду (религия, наука, искусство, образование, фольклорно-ритуальные системы и т. д.), являясь индикатором развития цивилизации. В некоторых сказочных сюжетах присутствуют также фрагменты погребальных ритуалов. Сохранились как полные описания похоронно-поминальных обрядов так и элементы этого ритуала. Некоторые элементы погребения сохранились, например, в “Повести о Тапагёзе”, где говорится о древнем обряде, захоронении супружеской пары (жены с мужем). В сказке «Ангел мёртвого» (собиратель народной сказки Тигран Навасардян) представлены ритуальные различия похорон юноши и старика. Сказка Ов.Туманяна “Смерть Кикоса” и её фольклорные варианты отличаются эпизодами сетования. Древние представления о смерти, верования, описания различных этапов погребального обряда, сохранившиеся в армянских народных сказках и их литературных обработках, чрезвычайно ценны для танатологических исследований.

Ключевые слова: фольклористика, обряд, захоронение, плач, сказка, ритуал, жертвоприношения.

ՀԱՏԿԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՊԻԿՅԱՆ ՍԻԼՎԱ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,

ՀՀ ԳԱԱ Հր.Աճառյանի անվան

լեզվի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող

e.mail: papikyansilva@yandex.ru

Փոխառությունների մեջ իրենց ուրույն տեղն ունեն հարկական փոխառությունները, որոնք օտար մշակույթը, իրերը, սովորությունները անվանող հսկացություններ են, որ չկան փոխառու լեզվում, և դրանց գործածությունը ապահովում է տվյալ ժողովրդի մշակույթի առանձնահատկությունների մասին պարկերացումները: Հանդիպում են հարկապես թարգմանական գրականության մեջ:

Հարկական փոխառությունները կարելի է դիտարկել տարբեր տեսանկյուններից՝ 1. ըստ ծագման, 2. ըստ բնագավառների (կրոնական, զենք, սպորտաձև, պետական-կառավարման մարմին, դրամական միավոր, դիմելաձև, հագուստ, ազգային պարեր, կոչումներ, գրական ժանրեր, կերակրատեսակներ, խմիչք, կացարան և այլն), 3. ըստ բառիմաստի փոփոխության, 4. ըստ հաճախականության, 5. ըստ ժամանակային հարկանիշի և այլն:

Հոդվածում քննվել են պարսկերենից և թուրքերենից հայերենին անցած «զինվոր-զորք» առարկայաթեմատիկ խմբին պարկանող մի քանի բառերի իմաստների փոփոխությունները պարմական զարգացման ընթացքում: Դրանց հիմնական մասը բառիմաստի ընդլայնում է ունեցել իմաստափոխական տարբեր հիմունքներով:

Բանալի բառեր՝ փոխառություններ, հարկական փոխառություններ, թարգմանական գրականություն, փոխաբերական իմաստ, փոխաբերացում, բառիմաստի ընդլայնում, առարկայաթեմատիկ խումբ:

EXAMINATION OF EXOTICISMS

PAPIKYAN SILVA

PhD in Philology

Researcher at the Language Institute after Hr. Acharyan, NAS RA

e-mail: papikyansilva@yandex.ru

Among loan words, exoticisms have their particular place, which are concepts serving to render foreign culture, objects and habits that don't exist in the borrowed language, and their usage provides insights into the mental structure and cultural peculiarities of that nation. These words belong to non-viable layer of language. They are especially found in translated literature.

Exoticisms can be viewed from different perspectives: 1. by origin, 2. by spheres (religious, weapons, sports, state-governing body, monetary unit, approach, clothing,

national dances, titles, literary genres, dishes, drinks, accommodation, etc.), 3. by change of word meaning, etc.

The article explores some exoticisms that belong to subject-thematic group “soldier-army”. We observed the following words passed from Turkish into Armenian: “askyar, bashibozuk, ghzlbash, yanichar, chavush, orda”, from Persian: “mujahideen, shahid”. Most of them had an extension of word meaning due to metaphorization.

Key words: *loan words, exoticisms, translated literature, figurative meaning, metaphorization, extension of word meaning, subject-thematic group.*

ИССЛЕДОВАНИЕ ЭКЗОТИЗМОВ

ПАПИКЯН СИЛЬВА

Кандидат филологических наук, доцент,

Старший научный сотрудник Института языка им. Р. Ачаряна НАН РА

электронная почта: papikyansilva@yandex.ru

Среди заимствованных слов особое место занимают экзотизмы, которые являются понятиями, служащими для передачи иностранной культуры, предметов и привычек, которых нет в заимствующем языке, и их использование позволяет понять ментальную структуру и культурные особенности данной нации. Особенно они встречаются в переводной литературе.

Экзотизмы можно рассматривать с разных точек зрения: 1. по происхождению, 2. по сферам (религия, оружие, спорт, орган государственного управления, денежная единица, способ обращения, одежда, национальные танцы, звания, литературные жанры, блюда, напитки, жильё, и т. д.), 3. по изменению значения слова и т. д.

В статье исследуются некоторые экзотизмы, относящиеся к предметно-тематической группе “солдат-армия”. Мы наблюдали следующие слова, перешедшие с турецкого в армянский: “аскьяр, башибозук, кзлбаш, яничар, чавуш, орда”, с персидского: “моджахед, шахид”,. В большинстве из них произошло расширение значения слова за счет метафоризации.

Ключевые слова: *заимствования, экзотизмы, переводная литература, переносное значение, метафоризация, расширение значения слова, предметно-тематическая группа.*

**ՎԻՊԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՐՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑՈՒՄ
(ըստ Րաֆֆու «Սամվել» պատմավեպի)**

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

*Գավառի ավագ դպրոցի
հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի
Էլփոստ՝ haykanushhakobyan4@gmail.com*

Հոդվածը գրելիս հեղինակը նպատակ է ունեցել ներկայացնել «Սամվել» վեպում կերպարների զարգացման ընթացքը, դրանց դաստիարակչական ազդեցությունը, կարևորությունը հայ գրականության մեջ: Հոդվածագիրը նպատակ է ունեցել նաև ցույց տալ տարատեսակ մեթոդների ու հնարների կիրառման նպատակայնությունը վեպի կերպարներն ուսումնասիրելիս:

Հոդվածը վեպի գաղափարը ամրապնդող, հայրենասիրության, ազատասիրության կարևորությունը ընդգծող փորձ է:

Բանալի բառեր՝ ապագայի անիվ, ինտերակտիվ մեթոդներ, ԽԻԿ համակարգ, լեզվահոգեբանություն, խարան, ռոմանտիզմ, վիպական կերպար, քննական վերլուծություն, ուրվագիծ, հայրենասիրություն:

**THE FEATURES OF TEACHING NOVEL CHARACTERS AT HIGH SCHOOL
(ACCORDING TO NOVEL “SAMVEL” BY RAFFI)**

HAKOBYAN HAYKANUSH

*Teacher of Armenian language and literature of Gavar High School
e-mail: haykanushhakobyan4@gmail.com*

Writing the article “The features of teaching novel characters at high school”, we desired to produce the growth of characters in “Samvel” its educative influence and importance in the Armenian literature. The author has desired to show the usage of different methods and knacks to study the characters.

The article underlines the concept of the novel and is a real example of patriotism and liberty loving.

Key words: *the wheel of the future, interactive methods, new methods of education, linguistic psychology, betrayal label, romanticism, the hero of the novel, critical analysis, central line, patriotism.*

ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ЭПИЧЕСКИХ ОБРАЗОВ В СТАРШЕЙ ШКОЛЕ (ПО РОМАНУ РАФФИ “САМВЕЛ”)

АКОПЯН АЙКАНУШ

*Учительница армянского языка и литературы
старшей школы г. Гавар
электронная почта: haykanushhakobyan4@gmail.com*

При написании статьи “Особенности изучения эпических образов в старшей школе”, мы преследовали цель представить ход развития образов в романе “Самвел”, их воспитательное влияние, важную роль в армянской литературе, а также показать целеустремленность применения различных методов и приемов при изучении основных образов романа.

Данная статья - своеобразный опыт, укрепляющий идею романа, подчёркивающий важность патриотизма, свободолюбия.

Ключевые слова: *колесо будущего, интерактивные методы, СОВ-система, языковая психология, клеймо, романтизм, образ, критический анализ, силуэт, патриотизм.*

**ՇԱՐԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԻ
ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ ԱՎ. ԲԱԿՈՒՆՅԻ ԵՐԿԵՐԻ ԼԵԶՎՈՒՄ
(առդրություն, խնդրառություն)**

ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ ԱՄԱԼՅԱ

*Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատող
Էլփոստ՝ amalyabarseghyan42@gmail.com*

Ավելի շարք տարածված են առդրական կապակցման ոչ ճիշտ ձևերը:

Խնդրառության քիչ հանդիպող ձևերը պայմանավորված են բայական, հոլովական և կապային կառույցների խնդրառական առանձնահատկություններով:

Քանալի բառեր՝ շարահյուսական կապակցություններ, առդրություն, շարադասություն, կախում, խնդրառություն, լրացում, լրացյալ:

SYNTACTIC CONNECTIONS (ADJUNCTION, GOVERNMENT) AND THEIR MANIFESTATIONS IN THE LANGUAGE OF A. BAKUNTS

BARSEGHYAN AMALYA

PhD in Philology,

Researcher at the Language Institute after Hr. Acharyan, NAS RA

e-mail: amalyabarseghyan42@gmail.com

The wrong manifestations of adjunctions are more widespread.

Irregular forms of combinations with government are due to peculiarities of control of modal, verbal, case and prepositional combinations.

Key words: *syntactic connections, adjunction, relation, government, extensions, determinated word.*

ПРОЯВЛЕНИЯ ВИДОВ СИНТАКСИЧЕСКОЙ СВЯЗИ (ПРИМЫКАНИЕ, УПРАВЛЕНИЕ) В ЯЗЫКЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ А. БАКУНЦА

БАРСЕГЯН АМАЛИЯ

Кандидат филологических наук,

Научный сотрудник Института языка имени Р. Ачаряна НАН РА

электронная почта: amalyabarseghyan42@gmail.com

Более распространены “неправильные” формы примыканий.

Нерегулярные формы сочетаний с управлением обусловлены особенностями управления модальных, глагольных, падежных и предложных сочетаний.

Ключевые слова: *синтаксическая связь, примыкание, порядок слов, зависимость, управление, дополнение, дополняемое слово.*

ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտի
արտասահմանյան գրականության բաժնի հայցորդ
էլփոստ՝ hasmikbakurgalstyan@mail.ru

Եղեռնի թեման առանձնակի տեղ է զբաղեցրել օտարագիր հայ գրողների ստեղծագործություններում: Սփյուռքում ազգային ինքնության դրսևորման հիմնական միջոց եղել ու մնում է ցեղասպանության հիշողությունը, ուստի պատահական չէ, որ անգլիագիր գրող Դավիթ Խրդյանը անդրադարձել է եղեռնի թեմային, պատկերել ողբերգական, փորձություններով լի հայի կյանքն ու ողիսականը, նրա հոգեկան վայրիվերումներն ու ապրումները, հույսն ու հավատը վաղվա օրվա հանդեպ: «Ճանապարհ տնից» վեպում Խրդյանը ցեղասպանությունը վերապրածի, ականատես վկայի աչքերով պատկերել է եղեռնը, գաղթի դաժան ճանապահը, սովահար և լլկված մանուկներին, հայերի նկատմամբ հալածանքները, թուրքերի անմարդկային արաքները, դաժանությունները, միաժամանակ ցուցադրել հայ ժողովրդի մեջ ապրող ազգային անկոտրում ոգին, աշխարհին ուղղված արդար պահանջը:

Բանալի բառեր՝ եղեռն, ազգային ինքնություն, անցյալի վերապրած հիշողություն, հայ ժողովուրդ, սերունդներ, դարի չարիք, ազգային անկոտրում ոգի:

THE ARMENIAN GENOCIDE IN DAVIT KHRDYAN'S "THE ROAD FROM HOME" WORK

GALSTYAN NELLI

*Researcher of the Department of Foreign Literature
Institute of Literature after M. Abeghyan of NAS RA*

e-mail: hasmikbakurgalstyan@mail.ru

The theme of the Genocide of the Armenian people and the creative original national world in David Khrdyan's novel "The Road from Home" is considered in the article. The theme of the Genocide has a special place in the works of foreign Armenian writers. The memory of the Genocide has been and remains the main means of expressing national identity in the Diaspora, so it is not accidental that the English writer Davit Khrdyan touched upon the Genocide, depicting the tragic, troubled life and odyssey of an Armenian, his upheavals and mental feelings, hope and faith in tomorrow. In the novel "Road from Home" Khrdyan portrayed the Genocide through

the eyes of a genocide survivor and an eyewitness, the cruel migration route, starving children, the persecution of Armenians, the inhuman acts of the Turks, the atrocities and the unbreakable national spirit of the Armenian people.

Key words: *memory, national identity, the life of the Armenian diaspora, witnesses, historical injustice, historical reality.*

ТЕМА ГЕНОЦИДА В РОМАНЕ ДАВИДА ХРДЯНА “ПУТЬ ИЗ ДОМА”

ГАЛСТЯН НЕЛЛИ

*Соискатель отделения зарубежной литературы
института имени М. Абеяна РА НАН
электронная почта: hasmikbakurgalstyan@mail.ru*

Рассматривается тема Геноцида армянского народа и творческий самобытный национальный мир в романе Давида Хрдяна “Путь из дома”. Тема Геноцида занимает особое место в творчестве зарубежных армянских писателей. Память о Геноциде была и остается главным средством выражения национальной идентичности в диаспоре, поэтому не случайно английский писатель Давид Хрдян затронул тему Геноцида, запечатлев трагическую, полную испытаний жизнь и одиссею армянина, его потрясения и душевные переживания, надежду и веру в завтрашний день. В романе “Дорога из дома” Хрдян глазами пережившего геноцид, очевидца-свидетеля изобразил геноцид, жестокий миграционный путь, голодающих и ослепленных детей, преследования армян, бесчеловечные действия турок, зверства, нерушимый национальный дух армянского народа.

Ключевые слова: *память, национальная специфика, жизнь армянской диаспоры, свидетели - очевидцы событий, историческая несправедливость, историческая действительность.*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕДИКО-СОЦИАЛЬНОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

СИМОНЯН ЛУСИНЕ

*Кандидат медицинских наук, доцент
Заведующий кафедрой медикс-биологических дисциплин
Государственное образовательное учреждение
высшего образования Московской области*

В условиях социально-экономических преобразований, происходящих в стране, обостряется противоречие между растущей потребностью общества в активных, здоровых людях и катастрофически ухудшающимся здоровьем детей. На состояние здоровья детей влияют многие негативные факторы: повсеместно ухудшающаяся экологическая обстановка, снижение уровня жизни в целом по стране, снижение уровня социальных гарантий для детей в сферах духовного и физического развития и т. п. Одним из актуальных направлений является совершенствование содержания и форм работы учреждений социального обслуживания, повышение эффективности помощи семьям, имеющим детей с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: здоровье, инвалидность, перинатальная патология, реабилитация, смертность, аутизм.

ՍԱՀՄԱՆԱԲԱԿ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԲԺՇԿԱ- ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

*Բժշկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
Մոսկվայի մարզային «Պետական սոցիալ-հումանիտար
համալսարան» բարձրագույն կրթության պետական
կրթական հաստատության բժշկա-կենսաբանական
դիսցիպլինների ամբիոնի վարիչ
Էլփոստ՝ lusinesil@mail.ru*

Սոցիալ-տնտեսական վերափոխումների պայմաններում հատկապես սրվում է հակասությունը հասարակության առողջ, ակտիվ մարդկանց աճող պահանջի և երեխաների վատթարացող առողջության միջև: Երեխաների առողջական վիճակի վրա ազդում են բացասական շատ գործոններ՝ ամենուրեք վատթարացող էկոլոգիական իրավիճակ, ընդհանուր առմամբ կյանքի մակարդակի իջեցում, երեխաների հոգևոր և ֆիզիկական զարգացման ոլորտներում սոցիալական երաշխիքների մակարդակի իջեցում և այլն: Արդիական ուղղություններից են սոցիալական ծառայության հաստատությունների աշխատանքի ձևի և բովանդակության կատարելագործումը և սահմանափակ հնարավորություններով

երեխաներ ունեցող ընտանիքներին տրվող աջակցության արդյունավետության բարձրացումը:

Քանալի բառեր՝ առողջություն, հաշմանդամություն, բնածին ախտաբանություն, վերականգնում, մահացություն, աուտիզմ:

IMPROVEMENT OF MEDICAL AND SOCIAL REHABILITATION OF CHILDREN WITH RESTRICTED ABILITIES

SIMONYAN LUSINE

*Doctor of Medical Science,
Associate Professor, Head of the Department of Biomedical Disciplines
of State Educational Institution of
Higher Education of the Moscow Region
"State Social and Humanitarian University"
e-mail: lusinesil@mail.ru*

In the context of socio-economic transformations taking place in the country, the contradiction between the growing need of society for active, healthy people and the catastrophically worsening health of children is aggravating. Many negative factors affect the health of children: the deteriorating environmental situation everywhere, a decrease in the standard of living in the country as a whole, a decrease in the level of social guarantees for children in the spheres of spiritual and physical development, etc. One of the urgent directions is to improve the content and forms of work of social service institutions, to increase the effectiveness of assistance to families with children with disabilities.

Key words: health, disability, perinatal pathology, rehabilitation, mortality, autism.

**ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐՆ ՈՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՏԵՍՈՂԱԿԱՆ ՀԵՆԱՐԱՆԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅԱՄԲ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ**

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՏԱԹԵՎԻԿ

*Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու,
Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական
համալսարանի ռեկտոր լեզուների ուսուցման ամբիոնի դասախոս*

Սույն հոդվածում ներկայացված է մեր կողմից իրականացված էմպիրիկ հետազոտության վերլուծությունը, որի նպատակն է տեսողական հենարանի բացակայության դեպքում ընկալման լսողական ալիքի աշխատանքի և նյութը փակ աչքերով լսելու դեպքում սովորողների ունկնդրական ուշադրության և հիշողության վիճակի փոփոխության ուսումնասիրությունը: Ներկայացված ուսումնասիրության մեջ նաև նշվում է տեսողական հենարանի բացակայությամբ ունկնդրության մեթոդի կիրառման հիմնավորվածության և վերջինիս դրական կողմերի մասին: Հետազոտության ընթացքում ուսումնասիրվել է սովորողների ուշադրության և հիշողության վիճակի փոփոխությունը, երբ նրանք ստիպված են լինում ունկնդրել նյութը առանց նկարների, շարժանկարների, սխեմաների առկայության: Փորձել ենք նաև բացահայտել տեսողական հենարանի բացակայությամբ ունկնդրության ուսուցման մեթոդի արդյունավետությունը:

Հետազոտությունն իրականացվել է տեսական և էմպիրիկ մեթոդներով: Հետազոտության արդյունքների հիման վրա եկել ենք այն եզրահանգման, որ փակ աչքերով ունկնդրելու մեթոդը թույլ է տալիս հաջողությամբ զարգացնել օտարալեզու խոսքի ընկալման հմտությունները՝ նպաստելով հաղորդակցական գործընթացի մասնակցի ազատ շփմանը այլ լեզվակիրների հետ, ուստի այն առաջարկում ենք կիրառել նաև ոչ լեզվական բուհի պայմաններում օտարալեզու խոսքի ունկնդրության հմտությունների ուսուցման գործընթացում:

Բանալի բառեր՝ տեսողական հենարան, ընկալման լսողական ալիք, ուշադրություն, հիշողություն, ունկնդրական նյութ, մեթոդի կիրառման հիմնավորվածություն, դրական կողմեր:

THE ROLE AND MEANING OF ATTENTION AND MEMORY IN THE PROCESS OF TEACHING LISTENING SKILLS WITHOUT VISUAL SUPPORT

GEVORGYAN TATEVIK

PhD in Pedagogy,

Instructor at Chair of Foreign Language Teaching, ASPU after Kh. Abovyan

e-mail: gevorgyantatevik-46@aspu.am, tatevgug@mail.ru

In this article an analysis of the empirical research conducted by us is presented, which aims at studying changes in the condition of students' listening attention and memory in case of listening to the material with closed eyes, as well as studying the process of working of the auditory channel of perception in case of absence of visual support. In the presented research the basis of applying the listening method without visual support and its positive aspects are also mentioned. During the research, changes in students' attention and memory condition were studied, when they were obliged to listen to the material without pictures, movies, slides, schemes, etc. Moreover, we have tried to identify the effectiveness of teaching the listening method without visual support.

The research has been conducted using theoretical and empiric methods. Based on research results, we have come to the conclusion that the listening method with closed eyes allows us to develop perception skills of foreign language speech, contributing to the free communication of members of the process with other native speakers, therefore we suggest to apply it at non-linguistic universities as well, in the process of teaching foreign language listening skills.

Key words: *visual support, listening channel of perception, attention, memory, listening material, substantiation of method application, favorable points.*

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ВНИМАНИЯ И ПАМЯТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ АУДИРОВАНИЮ ПРИ ОТСУТСТВИИ ЗРИТЕЛЬНОЙ ОПОРЫ

ГЕВОРКЯН ТАТЕВИК

Кандидат педагогических наук,

Преподаватель кафедры обучения иностранным языкам,

АГПУ им. Х. Абовяна

электронная почта: gevorgyantatevik-46@aspu.am, tatevgug@mail.ru

В данной статье представлен анализ проведенного нами эмпирического исследования, целью которого является изучение изменения состояния внимания и памяти учащихся при слушании аудитивного материала закрытыми глазами и работы аудитивного канала восприятия при отсутствии зрительной опоры

В представленном исследовании также указывается обоснованность применения аудитивного метода с отсутствием зрительной опоры и положительные стороны последнего. Во время исследования изучалось изменение

состояния памяти и внимания учащихся, когда они вынуждены были слушать аудитивный материал без присутствия картин, слайдов, схем и других. Также нами предпринята попытка определить эффективность метода обучения аудированию в отсутствие зрительной опоры.

Исследование осуществлялось теоретическим и эмпирическим методами. По результатам исследования пришли к выводу, что метод аудирования с закрытыми глазами позволяет успешно развивать навыки восприятия иноязычной речи, при этом способствуя свободному общению участника процесса коммуникации с другими носителями языка, следовательно предлагаем этот метод применять также в условиях неязыкового ВУЗ-а в процессе обучения навыков аудирования иноязычной речи.

Ключевые слова: зрительная основа, аудитивный канал восприятия, внимание, память, аудитивный материал, обоснованность применения метода, положительные стороны.

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ У СТУДЕНТОВ НАВЫКОВ ПОСТРОЕНИЯ И УПОТРЕБЛЕНИЯ ИЗЪЯСНИТЕЛЬНЫХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ

МУХСИХАЧОЯН АРУСЯК

*Кандидат педагогических наук, доцент,
Преподаватель кафедры иностранного языка и литературы ГГУ
электронная почта: a.muxsixachoyan@yandex.ru*

Статья посвящена вопросам правильного конструирования и употребления студентами сложноподчинённых предложений с придаточными изъяснительными.

В частности, рассмотрены все возможные типы соотношений видо-временных форм в сложноподчинённых предложениях с придаточными изъяснительными. Изучение материала показало, что при изучении видо-временных соотношений в этих конструкциях следует познакомиться сначала с четырьмя типами соотношений видо-временных форм, имеющих место в данных конструкциях, а затем с особенностями реализации видо-временных соотношений, обусловленными оттенками значений отдельных глаголов. Из пяти семантических разрядов глаголов, требующих придаточной изъяснительной части, в статье рассмотрены два: 1) глаголы мыслительной деятельности; 2) глаголы речи.

Для формирования и развития навыков построения и употребления сложных предложений с придаточной изъяснительной частью необходимо иметь продуманную систему упражнений. Разработанная нами система упражнений позволяет избежать ошибок, связанных с этой важной стороной организации сложного предложения.

Ключевые слова и выражения: сложноподчиненное предложение, придаточная изъяснительная часть, семантическая группа, видо-временные соотношения, построение, употребление, система упражнений.

ՌԻՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՄՈՏ ՈՒՂԻՂ ԽՆԴԻՐ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ

ՄՈՒԽՍԻՒԱԶՈՅԱՆ ԱՐՈՒՍՅԱԿ

*Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ օտար լեզվի և գրականության ամբիոնի դասախոս
էլփոստ՝ a.muxsixachoyan@yandex.ru*

Հոդվածը նվիրված է ուսանողների կողմից բարդ ստորադասական նախադասության կազմում ուղիղ խնդիր երկրորդական նախադասության ճիշտ կառուցման և գործածության հարցերին:

Մասնավորապես դիտարկվել են կերպաժամանակային հարաբերակցության բոլոր հնարավոր տեսակները ուղիղ խնդիր երկրորդական բարդ ստորադասական նախադասությունների մեջ: Նյութի ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ այդ կառույցներում կերպաժամանակային հարաբերակցության ուսումնասիրության դեպքում պետք է նախ ծանոթանալ տվյալ կառույցներում տեղ գտած կերպաժամանակային հարաբերակցության չորս տեսակներին, ապա առանձին բայերի իմաստային երանգներով պայմանավորված՝ կերպաժամանակային հարաբերակցության իրականացման առանձնահատկություններին: Բայերի հինգ իմաստային խմբերից, որոնք պահանջում են ուղիղ խնդիր երկրորդական մաս, հոդվածում քննարկվում են երկուսը. 1) մտավոր գործունեության բայեր, 2) խոսքի բայեր:

Ուղիղ խնդիր երկրորդական բարդ ստորադասական նախադասությունների կառուցման և գործածության հմտություններ ձևավորելու և զարգացնելու համար անհրաժեշտ է ունենալ վարժությունների մտածված համակարգ: Մեր կողմից մշակված վարժությունների համակարգը թույլ է տալիս

խուսափել սխալներից՝ կապված բարդ նախադասության կազմակերպման այդ կարեւոր կողմի հետ:

***Քանալի բառեր՝** բարդ ստորադասական նախադասություն, ուղիղ խնդիր երկրորդական մաս, իմաստային խումբ, կերպաժամանակային հարաբերակցություն, կառուցում, գործածություն, վարժությունների համակարգ:*

FORMATION AND DEVELOPMENT OF STUDENT SKILLS IN MAKING AND USING COMPLEX SENTENCES IN OBJECT SUBORDINATE CLAUSES

MUKHSIKHACHOYAN ARUSYAK

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Chair of Foreign Language and Literature, GSU
e-mail: a.muxsixachoyan@yandex.ru*

The article is devoted to the problems of making and using correct complex sentences in object subordinate clauses by students.

In particular, all possible types of tenses and aspect relations were considered in complex sentences of object subordinate clauses. The study of the material showed that when studying tense-aspect combination in these constructions, one should first get acquainted with the four types of tense-aspect combination, and then with the peculiarities of the implementation of the tense-aspect combination due to the semantic nuances of separate verbs. Of five semantic groups of verbs that require direct object in subordinate clause, two are discussed in the article. 1) verbs of mental activity; 2) verbs of speech.

For the formation and development of skills in making and using complex sentences in object subordinate clauses, it is necessary to have a well-thought-out system of exercises.

The developed system of exercises allows you to avoid mistakes related to this important aspect of making a complex sentence.

Key words: *complex sentences, direct object in subordinate clause, semantic group, tense-aspect combination, construction, use, system of exercises.*

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ПОЭТИКИ СВАДЕБНЫХ ОБРЯДОВЫХ ХВАЛЕБНЫХ ПЕСЕН

МИРИБЯН ГАЯНЕ

Кандидат филологических наук, доцент
Заведующий кафедрой иностранного языка и литературы ГГУ
e-mail: gayane.miribyan@mail.ru

ПОГОСЯН МАРИНЕ

студентка 2-го курса магистратуры отделения русского языка и
литературы филологического факультета ГГУ
электронная почта: marine.pogosyan.91@mail.ru

В статье проводится сравнительно-сопоставительный анализ армянских и русских свадебных величаний. Жанровые атрибуты свадебных песен выявляются на уровне содержания, ритуальных функций и в структуре фольклорных текстов, исходя из того, что жанр – это типизация структуры под воздействием функции и содержания. Анализ армянских свадебных величаний показал, что в отличие от русских, они являются песнями гимнического характера, что подтверждается как целостностью содержания и выполняемыми функциями (кроме хвалебной, также и заклиательной), так и особенностями построения.

Песни сохранили характерные для древнейших песен устойчивые художественные формы, символические образы и архаический ритуальный пласт, что отразилось в широком использовании формул-повторов, ритуальных зачинов, концовок-заклинаний, молитв-благопожеланий, представляющих собой традиционную формулу, вытекающую из основного тематического содержания обряда.

Ключевые слова: дифирамбы, величания, свадебные гимны. древний ритуал, кумулятивный текст, формулы-благословения, аллитерационные повторы.

**ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԾԻՍԱԿԱՆ ԳՈՎԵՐԳԵՐԻ ՊՈԵՏԻԿԱՅԻ ՈՐՈՇ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

ՄԻՐԻԲՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳԴՀ օգտար լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչ
Էլփոստ՝ gayane.miribyan@mail.ru

ՊՐՈՍՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ

*ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժնի
մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանողուհի*

Հոդվածում կատարվում է հայկական և ռուսական հարսանեկան գովերգերի համեմատական վերլուծություն:

Հարսանեկան երգերի ժանրային առանձնահատկությունները ներկայացվում են ըստ նրանց բովանդակության, ծիսակարգային գործառույթների և բանահյուսական տեքստերի կառուցվածքային տարրերի՝ հիմք ընդունելով այն, որ ժանրը կառուցվածքի տիպականացումն է՝ բովանդակության և գործառույթի ազդեցության ներքո:

Հայկական հարսանեկան գովերգերի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ի տարբերություն ռուսական գովերգերի՝ նրանք օրհներգային բնույթի երգեր են, որը հաստատում է ինչպես բովանդակության ամբողջականությունը, այնպես էլ նրանց գործառույթները /բացի փառաբանման գործառույթից կա նաև հմայական գործառույթը/ և կառուցվածքի առանձնահատկություններով:

Երգերում պահպանվել են վաղնջական երգերին բնորոշ գեղարվեստական կայուն ձևերը, խորհրդանշական կերպարները և վաղնջական ծիսակարգային շերտը՝ որը դրսևորվել է ավանդական հմայական բանաձևերի, հմայական վերջաբանների, աղոթք-բարեմաղթանքների, ծիսական սկսվածքների կիրառմամբ, որոնք բխում են ծիսակարգի հիմնական թեմատիկ բովանդակությունից:

Բանալի բառեր՝ գովերգերգ, հարսանեկան օրհներգ, վաղնջական ծիսակարգ, կուրակային տեքստ, հմայական բանաձևեր, բաղաձայնության կրկնություններ:

ON SOME FEATURES OF THE POETICS OF WEDDING RITUAL SONGS OF PRAISE

MIRIBYAN GAYANE

PhD in Philology,

Head of the Chair of Foreign Language and Literature, GSU

e-mail: gayane.miribyan@mail.ru

POGHOSYAN MARINE

2nd -year MA student,

Department of Russian Language and Literature, Faculty of Philology, GSU

e-mail: marine.pogosyan.91@mail.ru

The article covers the topic of comparative analysis of Armenian and Russian national wedding praise songs. Genre peculiarities of wedding songs are presented according to the content of the song, rituals, folklore text structures by taking into

account the fact that genre is a function of standardization under the influence of content and procedure.

The analysis of Armenian wedding songs shows that unlike Russian wedding praise songs they are a dithyrambs, which establishes the peculiarities of song structure, content completeness, as well as the function of laudatory song: it also has a function of magic.

Ancient style of fiction, symbolic characters, as well as old rituals are kept in wedding songs, bring expressed by traditional magic formulas, magic endings, best-wishes, prayers as well as the usage of ritual beginnings, originating from general traditional thematic contents of the songs.

Key words: *dithyrambs, praise songs, wedding hymns, ancient ritual, cumulative text, blessing formulas, alliterative repetitions.*

USING ICT IN AN ELC IN ARMENIAN SCHOOLS: IDENTIFYING TEACHERS' EXPERIENCE AND ATTITUDE

GAPOYAN GOHAR

Graduate of the master program

Faculty of Philology, Department of English language and literature, GSU

e-mail: gapoyan1991@mail.ru

SARGSYAN RUZANNA

PhD, Associate Professor

Associate Professor at the Chair of Languages, ASUE

Associate Professor at the Chair of Foreign

Language and Literature, GSU

e-mail: ru-zanna@hotmail.com

The given paper touches upon the use of ICT in an EFL class in Armenian schools. The paper presents the results of the survey aimed at discovering the teachers' experience while using ICT during their teaching as they are seen as the key players in using ICT in their daily classroom activities. Teachers who have participated in this study are from the village of Karmirgyugh (Gegharkunik region, RA) working at Secondary Schools No.1 and No 2. To create the surveys, Google Forms have been used which enabled us to consult the results instantaneously and make statistics with the responses.

Key words: EFL (English as a foreign language), Information and Communication Technology (ICT), technology in the classroom, teachers' experience, attitude towards ICT.

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԴԱՍԻՆ ՏՀՏ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ.
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՓՈՐՁՆ ՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ**

ԳԱՓՈՅԱՆ ԳՈՀԱՐ

*ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի անգլերեն լեզվի և գրականության բաժնի
մագիստրատուրայի շրջանավարտ
էլփոստ՝ gapoyan1991@mail.ru*

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ

*Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀՊՏՀ լեզուների և
ԳՊՀ օտար լեզվի և գրականության ամբիոնների դոցենտ
էլփոստ՝ ru-zanna@hotmail.com*

Հոդվածը նվիրված է հայկական դպրոցներում անգլերենի դասին ՏՀՏ կիրառմանը: Հոդվածում ներկայացված են հարցման արդյունքները, որը միտված էր դասի ընթացքում ՏՀՏ կիրառման՝ ուսուցիչների փորձի վերլուծությանը: Հետազոտությանը մասնակցել են ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Կարմիրգյուղ համայնքի թիվ 1 և 2 միջնակարգ դպրոցների ուսուցիչները: Հարցման ընթացքում կիրառվել են Google ստուգաթերթիկները, որը հնարավորություն է տվել անմիջապես վերլուծել արդյունքները և ներկայացնել վիճակագրությունը:

Բանալի բառեր՝ անգլերենը որպես օտար լեզու, տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաներ /ՏՀՏ/, տեխնոլոգիաները լսարանում, ուսուցիչների փորձը, վերաբերմունքը ՏՀՏ հանդեպ:

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В АРМЯНСКОЙ
ШКОЛЕ: ОПЫТ И ОТНОШЕНИЕ УЧИТЕЛЕЙ**

ГАПОЯН ГОАР

*Выпускница магистратуры отделения английского языка и литературы
филологического факультета ГГУ
электронная почта: gapoyan1991@mail.ru*

САРКИСЯН РУЗАННА

Кандидат педагогических наук, доцент

Доцент кафедры языков, АГЭУ
Преподаватель кафедры иностранного языка и литературы ГГУ
электронная почта: ru-zanna@hotmail.com

Данная статья посвящена использованию ИКТ на уроке английского языка в армянской школе. В статье представлены результаты опроса, целью которого было проанализировать опыт учителей в ходе использования ИКТ во время урока. В исследовании принимали участие учителя средних школ N1 и N2 с. Кармиргюх (Гегаркуникская область, РА). В ходе опроса использовались анкеты Google, что дало нам возможность сразу же проанализировать полученные результаты и представить статистику.

Ключевые слова: английский как иностранный, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), технологии в аудитории, учительский опыт, отношение к ИКТ.

ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ В РУССКОЙ И АМЕРИКАНСКОЙ ЯЗЫКОВЫХ КАРТИНАХ МИРА

ПОСТОЯН ЛИАНА

Преподаватель лингвистического центра "Новый Взгляд" РФ
электронная почта: 08-07-1994@mail.ru

Данная работа посвящена анализу основных лингвокультурологических различий в русской и американской "картинах мира". В статье анализируются наиболее часто употребляемые фразы и выражения, которые в процессе коммуникации каждый народ воспринимает по-разному. В статье так же рассматриваются проблемы лингвокультурологического характера, возникающие в ходе коммуникации у представителей русской и американской культуры. Статья завершается выводами и рекомендациями к применению.

Ключевые слова: мировоззрение, языковая картина мира, восприятие мира, концепция, межкультурная коммуникация.

THE MAIN DIFFERENCES BETWEEN RUSSIAN AND AMERICAN LANGUAGE PICTURE OF WORLD

POSTOYAN LIANA

*Teacher of Establishment of supplementary
education 'New Sight'*

e-mail: 08-07-1994@mail.ru

This work is devoted to the analysis of the main linguocultural differences in the Russian and American "picture of the world." The article investigates the most frequently used phrases and expressions, which are perceived differently by each person in the process of communication. And also the article examines the problems of linguoculturology that arise during communication between the representatives of Russian and American cultures. The article concludes with inferences and recommendations for application.

Key words: *worldview, language picture of the world, perception of the world, concept, intercultural communication.*

ԱՇԽԱՐՀԻ ԼԵՋՈՒՆԵՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՎ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՓՈՍՏՈՅԱՆ ԼԻԱՆԱ

*«Նոր հայացք» լեզվաբանական կենտրոնի
դասախոս*

Էլվիստ՝ 08-07-1994@mail.ru

Աշխատանքը նվիրված է ռուսական և ամերիկյան «աշխարհի պատկերի» հիմնական լեզվամշակութային տարբերությունների վերլուծությանը: Հոդվածն ուսումնասիրում է հաճախ օգտագործվող դարձվածքներն ու արտահայտությունները, որոնք յուրաքանչյուր ազգ տարբեր կերպ է ընկալում հաղորդակցության ընթացքում: Ուսումնասիրվում են նաև այն լեզվամշակութային խնդիրները, որոնք ի հայտ են գալիս ռուս և ամերիկյան մշակույթի ներկայացուցիչների միջև հաղորդակցության ընթացքում: Հոդվածում արվել են եզրակացություններ և կիրառման համար առաջարկություններ:

Բանալի բաներ՝ աշխարհայացք, աշխարհի լեզուների պարկեր, աշխարհընկալում, հասկացություն, միջմշակութային հաղորդակցություն:

ДРЕВНЕГРЕЧЕСКИЕ ЛЕГЕНДЫ И МИФЫ КАК ОСНОВА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ФИЛИПА РОТА

АДАМЯН ЛУСИНЕ

*Аспирантка кафедры зарубежной литературы факультета
европейских языков и коммуникации ЕГУ,
Электронная почта: lusine.adamyan@ysu.am*

В данной статье проводятся параллели между определенными произведениями современного американского писателя еврейского происхождения Филипа Рота с античными мифами и литературой. Цель данной статьи – показать на конкретных примерах обращения и отсылки Рота к античной литературе и мифам в построении собственного авторского текста и создании характеров литературных героев. Используя биографические, культурно-исторические, сравнительные, мифологические методы литературоведения, автор статьи показывает далекий от традиционного образа-клише образ “нового” еврея, созданный писателем. Персонажи произведений Рота наделены характером эллинистического склада, особенно выделяются их эмоциональность и чувственность, черты, не свойственные представителям семитского этнотипа. Во многих своих работах Рот обращается к ведущим для античной трагедии темам, включая танатологическую тему и тему неумолимой судьбы, и моделирует многие свои литературные произведения, беря за основу античные легенды или произведения античных авторов, наиболее значительными из которых являются “Царь Эдип” Софокла и “Илиада” Гомера. Основной акцент в статье ставится на такие романы Рота, как “Людское клеймо”, “Возмущение”, “Немезида”, “Американская пастораль”, а также рассматриваются такие персонажи, как Айра Ринголд, Александр Портной и Дэвид Кепеш.

Ключевые слова: *еврейская литература, эллинизм, античность, иудаизм, пуританство, миф об Эдипе.*

ՀԻՆ ՀՈՒՆԱԿԱՆ ԼԵԳԵՆԴՆԵՐՆ ՈՒ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ՀԻՄՔ ՖԻԼԻՊ ՌՈԹԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ԱԴԱՄՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ

*ԵՊՀ եվրոպական լեզուների և հաղորդակցության ֆակուլտետի
արտասահմանյան գրականության ամբիոնի ասպիրանտ
Էլփոստ՝ lusine.adamyan@ysu.am*

Հոդվածում քննվում են ժամանակակից ամերիկացի հրեա գրող Ֆիլիպ Ռոթի ստեղծագործության զուգահեռները անտիկ գրականության և առասպելների հետ: Վերջինների վրա հիմնվելով է հեղինակը ձևավորում իր գրական հերոսների բնավորության առանձնահատկությունները: Օգտագործելով գրականագիտության կենսագրական, մշակութապատմական, համեմատական, դիցաբանական մեթոդները՝ Ռոթը ա) իր գրական ժառանգության մեջ ստեղծում է «նոր» հրեայի կերպար, որը հեռու է մականունավորված հրեայի նկարագրից, ինչպիսին է, օրինակ, շեքսպիրյան Շեյլոքը. Ռոթի հերոսներն ունեն հելլենիստական բնավորություն, հատկապես առանձնացվում են ցասկոտությունն ու ցանկասիրությունը, բացի դրանից՝ նրա կերպարներն անգամ արտաքնապես նման չեն հրեաներին, բ) Ֆ. Ռոթն իր շատ ստեղծագործություններում բարձրացնում է անտիկ գրականության թեմաներ, որոնցից են հատկապես մահվան և ճակատագրի թեմաները, իր շատ գրական գործեր հիմնում է անտիկ ավանդությունների կամ անտիկ հեղինակների գործերի վրա, որոնցից նշելի են Սոֆոկլեսի «Էդիպուս արքան» և Հոմերոսի «Իլիականը»: Քննվում են հիմնականում «Մարդկային խարան», «Վրդովմունք», «Նեմեսիս», «Ամերիկյան հովվերգություն» ստեղծագործությունները, ինչպես նաև Այրա Ռինգոլդի, Ալեքսանդր Պորտնոյի և Դևիդ Քեփեշի կերպարները:

Բանալի բառեր՝ երրայական գրականություն, անտիկ գրականություն, հելլենիզմ, հուդայականություն, պուրիփանականություն, Էդիպի առասպելը:

ANCIENT GREEK MYTHOLOGY AS THE BASIS FOR PHILIP ROTH'S LITERAL WORKS

ADAMYAN LUSINE

*PhD Student, Faculty of European Languages and Communication, Chair of
Foreign Literature, YSU*

This article examines parallels between the work of the modern writer Philip Roth and ancient myths and literature. The purpose of this article is showing how Roth leans on ancient literature and myths to build his literary works and the characters of his literary heroes. Using biographical, cultural-historical, comparative, mythological methods of literary criticism, the author shows that a) in his literary heritage the image of the “new” Jew is created, which is far from the image of a cliché-Jew such as Shakespeare's Shylock: literary characters in Roth's works have rather Hellenistic characteristics, emotionality and sensuality are especially distinguished, which are apposite of Jewish, Hellenistic features; in addition, these literary characters don't even look like Jews, but more like Greek demigods, and b) in many of his works, Roth raises themes of ancient literature, including the themes of Death and Fate, and builds many of his works on ancient legends or the works of ancient authors, the most important of which are Sophocles' “Oedipus Rex” and Homer's “Iliad”. The works “Human Stain”, “Indignation”, “Nemesis”, “American Pastoral” and literary heroes Ira Ringold, Alexander Portnoy, David Kepesh are the focus of analysis.

Key words: *Jewish literature, Ancient literature, Hellenism, Antiquity, Judaism, Puritanism, the myth of Oedipus.*

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ԳՈՐԾՈՂ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՀՐԱՆՈՒՇ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
Գավառի պետական համալսարանի և
Հայաստանի պետական կառավարման ակադեմիայի դասախոս
Էլփոստ՝ hranush.hranti@gmail.com*

ԳՅԱՐԳՐՑՅԱՆ-ՍՈՂՈՅԱՆ ՍԻՐՈՒՇ

*ԳՊՀ հումանիտար մասնագիտությունների ֆակուլտետի
իրավագիտության բաժնի շրջանավարտ,
իրավագիտության մագիստրոս
Էլփոստ՝ sirush.gargrcyan@mail.ru*

**Հոդվածի նպատակն է համեմատական վերլուծության ենթարկել
գործող Սահմանադրության դրույթները և այդ համապոքսորում ուսումնասիրել**

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի լիազորությունների շրջանակը և դրանց վերանայման հիմնախնդիրները: Նշված նպատակի իրագործման համար ուսումնասիրվել է Հայաստանի Հանրապետության նախագահի սահմանադրական կարգավիճակը, դրանից բխող գործառույթներն ու լիազորությունները: Առաջադրված նպատակներին հասնելու և բացահայտված խնդիրները լուծելու համար օգտագործվել են ինչպես ընդհանուր հեղափոխական մեթոդներ՝ համարեցական, պարամական, վերլուծական, այնպես էլ մասնագիտական հատուկ մեթոդներ՝ համակարգակառուցվածքային, իրավահամեմատական և այլն: Պետության գլուխը բարձրագույն պաշտոնատար անձ է, որն իրականացնում է պետության բարձրագույն ներկայացուցչությունն ինչպես ներպետական, այնպես էլ միջազգային հարաբերություններում, ապահովում է պետական ինստիտուտների շարունակականությունը, հանդիսանում է սահմանադրական կարգի, պետության ամբողջականության և անկախության երաշխավորը: Հայաստանի Հանրապետությունում պետության գլխի ինստիտուտի դերը սահմանափակվել է՝ պայմանավորված պետության կառավարման նոր ձևով: Կիսանախագահական կառավարման համակարգից անցումը խորհրդարանական կառավարման մոդելին հանգեցրեց Հանրապետության նախագահի սահմանադրական կարգավիճակի փոփոխության, գործառույթների և լիազորությունների էական սահմանափակումների:

Բանալի բառեր՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Սահմանադրության փոփոխություն, պետության գլուխ, միապետ, Նախագահ, խորհրդարան, կառավարություն, լիազորություն, գործառույթ, սահմանադրական կարգավիճակ:

CONSTITUTIONAL COMPETENCES OF THE HEAD OF STATE IN ACCORDANCE WITH THE OPERATING CONSTITUTION OF THE RA

HAKOBYAN HRANUSH

Doctor of Law, Professor

Lecturer, GSU

e-mail: hranush.hranti@gmail.com

GYARGRTSYAN-SOGHOYAN SIRUSH

Graduate of Master's Degree program of

The Department of Law, GSU, PAARA

e-mail: sirush.gargrcyan@mail.ru

The purpose of the article is to conduct a comparative analysis of the provisions of the current Constitution and in this context, to study the terms of reference of the President of the Republic of Armenia and the problems of their revision. To achieve this goal, it is necessary to study the constitutional status of the President of the Republic of Armenia and the functions and powers that follow from this. To achieve the set goals and solve the problems that have arisen, both general research methods such as realistic, historical, analytical, and special structured, legal-comparative methods have been used. The Head of State is the highest official person, who exercises the highest representation of the state in both domestic and international relations; ensures the continuity of state institutions; it becomes the guarantor of the constitutional system, the integrity and independence of the state. The role of the institution of the head of state in the Republic of Armenia is limited, due to the new form of government.

Key words: *Republic of Armenia, constitutional amendment, head of state, monarch, President, Parliament, government, powers, functions, constitutional status.*

ПОЛНОМОЧИЯ ГЛАВЫ ГОСУДАРСТВА В СООТВЕТСТВИИ С ДЕЙСТВУЮЩЕЙ КОНСТИТУЦИЕЙ РА

АКОБЯН ГРАНУШ

Доктор юридических наук, профессор,

Преподаватель ГГУ, АГУ РА

электронная почта: hranush.hranti@gmail.com

ГЯРГЦЯН-СОГОЯН СИРУШ

Выпускница магистратуры отделения юриспруденции,

факультета гуманитарных наук ГГУ

электронная почта: sirush.gargrcyan@mail.ru

Цель статьи - провести сравнительный анализ положения действующей Конституции и в этом контексте рассмотреть полномочия Президента Республики Армения. Для достижения этой цели необходимо исследовать конституционный статус Президента Республики Армения и вытекающие из этого функции и полномочия.

Для достижения поставленных целей и решения возникших проблем были использованы как общие методы исследования: сравнительный, исторический,

аналитический, а также специальные методы – системно-структурированные, сравнительно-правовые методы.

Глава государства-высшее должностное лицо, которое осуществляет высшее представительство государства как во внутригосударственных, так и в международных отношениях, обеспечивает непрерывность государственных институтов, становится гарантом конституционного строя, целостности и независимости государства. Роль института главы государства в Республике Армения ограничена, что обусловлено новой формой управления государством. Переход от полупрезидентской системы правления к парламентской модели правления привел к изменению конституционного статуса Президента республики, существенным ограничениям функций и полномочий.

Ключевые слова: Республика Армения, конституционные изменения, глава государства, монарх, Президент, Парламент, Правительство, полномочия, функции, конституционный статус.

ՏՐԴԱՏ ԵՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱՎՈՐԻ ԵՎ ՀՈՒՓՍԻՄԵ ԿՈՒՅՍԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԻ ՇՈՒՐՋ

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ

Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
Գավառի պետական համալսարանի դասախոս
Էլփոստ՝ khachatryan08@mail.ru

Նախորդ հոդվածում (տե՛ս ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 10) ցույց է տրվել, որ Հռիփսիմեն պարմական անձ է, և նրա հետ կապված պարմությունն առասպել չէ: Լինելով խստակրոն քրիստոնեուհի և վանական միաբանության անդամ՝ նա չի համաձայնել, դիմադրել է, որի համար դարապարտվել է մահվան և մահապարտվել զրադաշտական ծեսով: Նրա մահը հանդիսացել է 301թ. Հայաստանում տեղի ունեցած քրիստոնեական մեծ հեղափոխության առիթը:

Բանալի բառեր՝ Տրդատ Երրորդ, Դիոկղետիանոս, Կոնստանտին Մեծ, Հռիփսիմեն, Գայանե, արգելափակում, Հռոմ, Վաղարշապատ, չակար ամուսնություն:

ON THE ISSUE OF MARRIAGE OF TIRIDATES III AND HOLY NUN HRIPSIME

KHACHATRYAN SAMVEL

The book of the early 4th century historian Agathangelos “History of Armenia” tells about the escape of Saint Hripsime and a group of nuns from Rome to the capital of Greater Armenia, Vagharshapat. Agathangelos claims that upon hearing about Hripsime's beauty, King Tiridates III expressed desire to marry her, and delegated his matchmakers to her. When Hripsime rejected his offer, he ordered to execute her. This event in Armenian historiography is considered a myth or a fiction devoid of historical significance.

This article proves that the described events had indeed taken place. The Armenian King Tiridates III did marry Hripsime according to the Zoroastrian marriage ceremony “chakar”, and took her into his harem as a concubine against her will. But St. Hripsime rejected the claims of the King, resisted when he wanted to take her, for which she was executed. This event prompted the beginning of the great Christian revolution in Armenia, the complete Christianization of the Armenian people, the state and the law.

Key words: *Agathangelos, Diocletian, Maximin Daza, Tiridates III, Gregory the Illuminator, Hripsime, Gayane, Monastery, Roman Empire, Greater Armenia.*

К ВОПРОСУ О БРАКЕ ТИРИДАТА ТРЕТЬЕГО И СВЯТОЙ ДЕВЫ РИПСИМЭ

ХАЧАТРЯН САМВЕЛ

Кандидат юридических наук, доцент,

Преподаватель ГГУ

электронная почта: khachatryan08@mail.ru

В книге историка начала 4-ого века Агафангела “История Армении” рассказывается о побеге святой Рипсимэ и группы монахинь из Рима в столицу Великой Армении Вагаршапат. Агафангел утверждает, что, услышав о красоте Рипсимэ, царь Тиридат Третий пожелал жениться, и отправил к ней сватов. Когда же Рипсимэ отвергла его предложение, он велел казнить ее. Это событие в армянской историографии считается мифом или лишенным исторического значения вымыслом.

В данной статье доказывается, что описанные события действительно происходили. Армянский царь Тиридат Третий действительно женился на

Рипсимэ по зороастрийскому брачному обряду “чакар”, и против ее воли взял ее в свой гарем в качестве наложницы. Но Св. Рипсимэ отвергла притязания царя, оказала сопротивление, когда тот захотел овладеть ею, за что была казнена. Это событие и стало поводом для начала великой христианской революции в Армении, полной христианизации армянского народа, государства и права.

Ключевые слова: Агафангел, Диоклетиан, Максимин Даза, Тиридат Третий, Григор Просветитель, Рипсимэ, Гаянэ, Монастырь, Римская империя Великая Армения.

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻՑ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ ՈՐՊԵՍ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԷԴԳԱՐ

ԵՀ, իրավագիտության ամբիոնի ասպիրանտ
էլփոստ՝ edgaravetisyan96@gmail.com

Տեղեկավորության ազատության հիմնական իրավունքն առաջացել է առաջին հերթին պետական մարմինների գործունեության հրապարակայնության ապահովման, հետագայում նաև մարդու իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության նպատակով: Ժամանակակից աշխարհում տեղեկավորության ազատության ապահովման շրջանակն ընդարձակվում է՝ պետական մարմիններից բացի ընդգրկելով նաև որոշակի առանձնահատկություններ ունեցող մասնավոր մարմիններ:

Անդրադառնալով տեսական գրականությունում և այլ երկրների իրավական ակտերում մասնավոր մարմիններից տեղեկավորություն ստանալու վերաբերյալ մոտեցումներին՝ ուսումնասիրության մեջ ներկայացրել ենք որոշ առաջարկներ, հստակեցրել և ընդլայնել ենք տեղեկավորության տրամադրման պարտականություն ունեցող մարմինների շրջանակը, որով հետապնդել ենք տեղեկավորության ազատության հիմնական իրավունքի էլ ավելի ապահովման նպատակը:

Բանալի բառեր՝ տեղեկավորություն, տեղեկավորության ազատություն, մարդու հիմնական իրավունք, մասնավոր մարմին, պետական մարմին, տեղեկավորության տրամադրում, պարսպարկված լիազորություն:

THE RIGHT TO RECEIVE INFORMATION FROM PRIVATE BODIES AS A WAY TO ENSURE THE RIGHT TO FREEDOM OF INFORMATION

AVETISYAN EDGAR

EU, Chair of Law, postgraduate student

e-mail: edgaravetisyan96@gmail.com

The fundamental right to freedom of information arose, first of all, to ensure the publicity of the activities of state bodies, and later to promote the effective protection of human rights. In the modern world, the scope of freedom of information is expanding to include, in addition to state bodies, private bodies with certain characteristics.

Referring to the approaches to obtaining information from private bodies in theoretical literature in the legal acts of other countries, we have presented some suggestions in the study, clarified the scope of bodies responsible for providing information, with which we have pursued the goal of further ensuring the fundamental right to freedom of information.

Key words: *information, freedom of information, fundamental human rights, private body, state body, provision of information, delegated authority.*

ПРАВО ПОЛУЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ ОТ ЧАСТНЫХ ЛИЦ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ИНФОРМАЦИИ

АВETИСЯН ЭДГАР

Аспирант кафедры юриспруденции ЕУ

электронная почта: edgaravetisyan96@gmail.com

Основное право на свободу информации возникло, во первых, для обеспечения публичности деятельности государственных органов, в последствии так же, с целью содействия эффективной защите прав человека.

В современном мире рамки обеспечения свободы информации расширяются, помимо государственных органов, включая частные органы с определенными особенностями.

Ссылаясь на подходы к получению информации от частных органов, в теоретической литературе и в правовых актах других стран, в исследовании представили некоторые предложения, уточнили и расширили круг органов,

обязанных предоставлять информацию, которым последовали цель большего обеспечения основного права свободы информации.

Ключевые слова: информация, свобода информации, основное право человека, частный орган, государственный орган, предоставление информации, делегированные полномочия.
